

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Blanka Lemfeldová

**Ústavněprávní aspekty užití důkazu získaného bez souhlasu soukromou
osobou v soudním řízení**

Diplomová práce

Olomouc 2017

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Ústavněprávní aspekty užití důkazu získaného bez souhlasu soukromou osobou v soudním řízení* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 30. 11. 2017

.....

Blanka Lemfeldová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu diplomové práce JUDr. Maximu Tomoszkovi, Ph.D. za ochotu, trpělivost a odborné rady při zpracování této diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1 Dotčená základní práva	8
1.1 Právo na spravedlivý proces	10
1.1.1 Pojmy „spravedlnost“ a „právní proces“	10
1.1.2 Právní úprava práva na spravedlivý proces	11
1.1.3 Obsah a rozsah práva na spravedlivý proces	13
1.1.4 Právo na spravedlivý proces z hlediska řešené problematiky	14
1.2 Právo na ochranu soukromí	18
1.2.1 Pojem „soukromí“	18
1.2.2 Právní úprava práva na ochranu soukromí	19
1.2.3 Obsah a rozsah práva na ochranu soukromí	20
1.2.4 Právo na ochranu soukromí z hlediska řešené problematiky	22
1.3 Ostatní dotčená základní práva a svobody	24
1.4 Poměrování základních práv neboli test proporcionality	25
1.4.1 Princip proporcionality	26
2 Ústavní aspekty získání a užití záznamu jako důkazu v soukromoprávních sporech	28
2.1 Zákonná úprava opatření a užití záznamu jako důkazu a její ústavně konformní výklad	29
2.1.1 Ústavně konformní výklad ustanovení § 88 odst. 1 občanského zákoníku	29
2.1.2 Ústavně konformní výklad zákona o ochraně osobních údajů	35
2.1.3 Dílčí závěr	45
2.2 Ústavní aspekty přípustnosti záznamu jako důkazu v civilním soudním řízení	47
2.2.1 Přípustnost záznamu jako důkazu v judikatuře Nejvyššího a Ústavního soudu	47
2.2.2 Návod na postup obecného soudu	56
2.2.3 Dílčí závěr	63
Závěr	66
Seznam použitých zdrojů	71
Abstrakt	77
Abstract	78
Klíčová slova / Key words	79

Seznam použitých zkratk

Listina/Listina základních práv a svobod	Listina základních práv a svobod, ústavní zákon č. 23/1991 Sb. vyhlášený usnesením Představenstva České národní rady č. 2/1993 Sb.
Úmluva/Evropská úmluva/EÚLP	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
Pakt o občanských právech	Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
Osř/o. s. ř.	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
Občanský zákoník/stávající občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Tehdejší občanský zákoník/předešlý občanský zákoník	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ÚS/Ústavní soud	Ústavní soud České republiky
NS/Nejvyšší soud	Nejvyšší soud České republiky
EU	Evropská unie
Úřad	Úřad pro ochranu osobních údajů

Úvod

Diplomová práce, kterou právě držíte v rukou, je závěrečnou prací mého pětiletého studia oboru Právo na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Vzhledem k tomu, že ve své práci má každý student zúročit své studiem nabyté dovednosti a znalosti, hledala jsem téma, které je dle mého názoru zatím nedostatečně zpracované, a je zde tudíž prostor pro právní diskuzi. Zároveň jsem však chtěla zajímavé téma, jehož důležitost bude jen vzrůstat. S ohledem na vše výše uvedené jsem se proto rozhodla pro významné téma z oblasti soudnictví a ústavního práva, a to pro možnost užití důkazu,¹ jako je obrazový či zvukový záznam získaný soukromou osobou bez souhlasu zachycených osob, v soudním řízení z pohledu ústavně zaručených základních práv. Z důvodu rozsáhlosti tématu jsem se pak zaměřila na úsek procesního práva, v kterém dělá užití nahrávky jako důkazu v praxi největší potíže, a to na civilní soudní řízení. Domnívám se dále, že důležitost řešení otázky možného použití nahrávky osob jako důkazu v soukromoprávním sporu bude vzhledem k technologickému pokroku jen stoupat.

Shora nastíněnou problematiku pak posuzuji z pohledu českého soudnictví a české právní úpravy, a to nejen z toho současného nazírání, nýbrž se zabývám i vývojem pohledů Ústavního soudu a Nejvyššího soudu České republiky, které zaznamenaly v průběhu let obrat takřka o sto osmdesát stupňů.

Ve své práci zprvu objasním, zejména jakých základních práv se tato otázka dotýká a přiblížím jejich podstatu a obsah. Zároveň pak ve všeobecné rovině popíši test proporcionality, jež je užíván při kolizi dvou relativních subjektivních základních práv. Posléze přistoupím k samotnému jádru mé diplomové práce, které je rozděleno do dvou částí. V první se budu zabírat ústavně konformním výkladem právní úpravy zabývající se opatřením a užitím záznamu jako důkazního prostředku, kterými jsou občanský zákoník a zákon o ochraně osobních údajů. V občanském zákoníku se zaměřuji konkrétně na ustanovení § 88 odst. 1 a na jeho nejasný význam a dopad. Zákon o ochraně osobních údajů poté pojímám komplexně, když se neopomenu zabývat otázkou vzájemného vztahu těchto zákonů. V druhé části se budu věnovat přípustnosti záznamu jako důkazu v civilním soudním řízení. Zde přiblížím základní argumenty, které ve svém rozhodování uváděl Nejvyšší a Ústavní soud, kdy zároveň zhodnotím jejich možné užití ve světle předchozí kapitoly. Posléze přistoupím k podání jistého návodu na postup soudců obecných soudů. Zde uvedu hned několik bodů, které by měl soudce při řešení

¹ Je zde důležité předestřít, že pojmu důkaz užívám v širokém významu, a to i v případech, kdy se fakticky jedná spíše o důkazní prostředek.

nastalé otázky posuzovat, tedy jaké aspekty či okolnosti věci mohou mít vliv na rozhodnutí soudu o připuštění či nepřipuštění nahrávky jako důkazu.

Cílem práce, kterou máte před sebou, je tedy zodpovědět otázky: „Jaká základní práva zde mohou být dotčena?“, „Jak rozumět základním právům jako jsou právo na spravedlivý proces a právo na ochranu soukromí a co je jejich obsahem?“, „Jaká zákonná právní úprava se tématu dotýká?“, „Jaký je ústavně konformní výklad ustanovení § 88 odst. 1, občanského zákoníku?“, „Jaký má dopad právní úprava ochrany soukromí obsažená v zákoně o ochraně osobních údajů?“, „Jak se ke konfliktu práva na spravedlivý proces a práva na ochranu soukromí v případě užití důkazu získaného soukromou osobou bez souhlasu staví v průběhu let Ústavní soud České republiky a Nejvyšší soud České republiky?“, „Jaké byly argumenty těchto soudů a jaká je jejich možná použitelnost v současnosti?“ a „Jaké aspekty je nutné v dané problematice posuzovat a jak by mohl vypadat návod na postup soudce obecného soudu?“

K dosažení shora uvedených cílů použiji z části popisnou metodu, a to zejména v úvodu práce. V zásadě však v mé práci bude převládat metoda explanace a analýzy.

S ohledem na to, že daná problematika není komplexně dostatečně zpracována v podobě ucelené odborné publikace, dokonce ani v podobě odborného článku komplexně pojednávacím o tématu, bude mi k dosažení shora specifikovaných cílů sloužit především judikatura Ústavního soudu a Nejvyššího soudu a odborné články pojednávající o aspektech dané právní problematiky. Rovněž užiji texty právních předpisů jako jsou především občanský zákoník, zákon o ochraně osobních údajů či Listina základních práv a svobod a Evropská úmluva o lidských právech. K výkladu předmětných právních předpisů pak použiji příslušnou komentářovou literaturu. Především pro úvodní část své práce pak rovněž užiji odborné publikace pojednávající o základních právech a svobodách.

1 Dotčená základní práva

Pojmem základní práva se v evropském prostředí zpravidla rozumí taková lidská práva, která byla vepsána do právního předpisu a jako taková jsou také právně závazná a vynutitelná. Jsou to tedy takzvaně zpozitivizované ideje lidských práv. Lidská práva, jako subjektivní práva, je pak třeba považovat za základní stavební kameny, které utváří vztah mezi jednotlivcem a veřejnou mocí vykonávanou státem. Zároveň pak také vyjadřují základní oprávnění osob ve vztahu k státu.² Rovněž jsou základní práva, jako práva objektivní, „určujícím východiskem pro obsah celého právního řádu a činnost orgánů veřejné moci.“³

Lidská práva mají přirozenoprávní původ, což znamená, že nejsou udělena jednotlivci ze strany veřejné moci, ale naopak náleží každému člověku od jeho narození.⁴ Tato práva jsou tedy ze strany státu toliko deklarována, nikoli však konstituována.⁵ Fundamentálním aspektem, kterým se základní práva vyznačují, je pak to, že se jedná o subjektivní veřejná práva, která náleží každému bez rozdílu,⁶ a to dokonce nehledě na to, zda se jedná o fyzickou či právnickou osobu.⁷ Listina základních práv a svobod pak udává, že „základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.“⁸

Jak již označení těchto práv jako základní práva jasně vytyčuje, jsou jimi chráněny nejdůležitější oblasti a záležitosti jako je kupříkladu rovnost, život, svoboda všeho druhu, soukromí, politická práva, práva související s justicí a mnoho dalších.⁹

Vzhledem k obrovskému rozsahu základních práv a jimi chráněných zájmů, základní práva dále dělíme podle nejrůznějších kritérií jako je obsahové zaměření, teorie takzvaných generací lidských práv, dle jejich statusu, dle možnosti jejich omezení, tj. dle povahy, dle subjektu a podobně.¹⁰ Kupříkladu dělení dle povahy vychází z myšlenky, že norma „klasického“ charakteru stanovuje určité pravidlo chování, které je buď dodrženo nebo porušeno. Avšak co se základních práv týče, tato mají ve většině případů spíše charakter principů, které jsou dále dotvářeny a vykládány soudní judikaturou, především Ústavním soudem České republiky.

² WAGNEROVÁ, Eliška. In WAGNEROVÁ, Eliška a kol.(ed). *Listina základních práv a svobod: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 1 (Úvod).

³ BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 25.

⁴ Tamtéž, s. 27.

⁵ Tamtéž, s. 30.

⁶ Čl. 3 odst. 1, ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

⁷ Samozřejmě je třeba zvážit povahu právnických osob. Právnická osoba jako subjekt základních práv například v nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 12/02

⁸ Čl. 1 odst. 1, druhá věta, Listina základních práv a svobod

⁹ WAGNEROVÁ, Eliška. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv...*, s. 17 (Úvod).

¹⁰ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 41–46.

Principy pak mají odlišný charakter než pravidla, když zde vyvstává možnost jejich případného omezení a aplikace v menším či větším rozsahu v situaci, kdy dochází ke vzájemné kolizi dvou a více základních práv v konkrétní věci.¹¹ Z pohledu možného omezení základní práva tedy dále dělíme na absolutní a relativní práva. Absolutní práva jsou taková, u kterých je jejich omezení nepřijatelné, dá se tedy říci, že se chovají spíše jako pravidla. Není zde tak žádné jiné právo ani svoboda, která by legitimizovala omezení takového práva. Takových práv není mnoho, je jím například zákaz mučení či právo na subjektivitu. Naproti tomu relativních práv je většina, jsou to ta práva, která mají charakter principu a jejich omezení je za přesně stanovených podmínek v zásadě možné. Takovými jsou například svoboda pohybu a pobytu či vlastnické právo.¹²

Právní úprava lidských práv na národní úrovni je u nás garantována ústavním zákonem č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní republiky, který byl posléze informativně publikován ve Sbírce zákonů pod č. 2/1993 Sb. na základě usnesení předsednictva České národní rady, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.¹³

K úrovni ochrany základních práv se pak vyjádřil Ústavní soud České republiky mimo jiné v jednom ze svých nálezů, když uvedl, že „*funkcí soudů a justice obecně je poskytovat ochranu právům jednotlivce, v materiálním právním státě pak i ochranu základním právům.*“¹⁴ Takovou ochranu základních práv pak považuje za základní atribut právního státu.¹⁵ Ústavní soud tak stejně jako ústavodárce upřednostnil materiální pojetí právního státu před formálním. Tímto ochraně základních práv poskytl náležitou důležitost.¹⁶

¹¹ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 75.

¹² Tamtéž, s. 75–77.

¹³ Listina základních práv a svobod

¹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 7. 2004, sp. zn. I. ÚS 185/04, část II.

¹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. I. ÚS 546/03

¹⁶ TOMOSZEK, Maxim. *Podstatné náležitosti demokratického právního státu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 129.

1.1 Právo na spravedlivý proces

Právo na spravedlivý proces je velice rozšířeným pojmem, který však výslovně nepoužívá žádná lidskoprávní listina či úmluva. Slouží tak k zastřešení celé řady vzájemně souvisejících práv. Tato práva, jež tvoří ve svém souhrnu právo na spravedlivý proces, jsou velice významná a poměrně široká základní práva, která se uplatňují ve všech právních odvětvích. Adresáty těchto práv jsou pak fyzické i právnické osoby.¹⁷ Právo na spravedlivý proces pak řadíme mezi takzvaná procesní základní práva. Jeho obsahem je tedy zajištění spravedlivé ochrany a vymahatelnosti hmotných práv v rámci spravedlivého řízení,¹⁸ nikoli však hmotněprávní nárok na výsledek řízení.¹⁹ Zjednodušeně řečeno, bez jeho úpravy by se nemohl žádný jednotlivec domáhat svých garantovaných práv v rámci spravedlivého řízení a tato práva by tak ztrácela do jisté míry svůj smysl.²⁰

1.1.1 Pojmy „spravedlnost“ a „právní proces“

K pochopení práva na spravedlivý proces, je dle mého názoru třeba rozumět pojům, které v sobě ukrývá a o kterých může mít každý svou představu. Těmito pojmy jsou spravedlnost a právní proces.

Právnický slovník ke spravedlnosti uvádí, že *„spravedlnost a nespravedlnost jsou tradičně uznávané normativní pojmy morálky a práva. Ve smyslu spravedlnosti se existující stav věcí charakterizuje jako něco žádoucího, co odpovídá podstatě a právům člověka v kontextu dané lidské společnosti. Nespravedlností se rozumí něco nežádoucího, co je v rozporu s požadavkem obecného blaha, co musí být odstraněno. ...“*²¹ Zajímavá a zdánlivě jednoduchá je pak Hartova definice spravedlnosti, který ji pojímá jako povinnost nakládání se stejnými případy stejně a s rozdílnými odlišně.²² Nepochybně přínosné je pak i nahlížení na spravedlnost mimo jiné předního českého právního teoretika Pavla Hungra,²³ který předpokládá existenci spravedlivého právního řádu, když uvádí, že spravedlností ve smyslu právním je třeba rozumět povinnost státu poskytnout ochranu proti nespravedlnosti. Naplněním tohoto požadavku je pak soudce, který při hodnocení skutků upravených příslušnými ustanoveními zákona postupuje neúplatně a nezávisle.²⁴ Dle mého názoru lze s uvedenými definicemi

¹⁷ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 509.

¹⁸ POSPÍŠIL, Ivo. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv...*, s. 727–729 (Čl. 36 Listiny).

¹⁹ MOLEK, Pavel. *Právo na spravedlivý proces*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 209.

²⁰ POSPÍŠIL, Ivo. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv ...*, s. 727–729 (Čl. 36 Listiny).

²¹ MADAR, Zdeněk a kol. *Slovník českého práva. Díl 2. P-Z*. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 1999, s. 1355.

²² Tamtéž

²³ Rovněž spoluautor učebnice Teorie práva (KUBŮ, Lubomír, HUNGR, Pavel, OSINA, Petr. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2007. 335 s.)

²⁴ VEČEŘA, Miloš. *Spravedlnost v právu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 105.

souhlasit, avšak více bych vyzvedla jeden z rozměru spravedlnosti, a to pohled lidí, neboli většiny, na daný pojem. Vycházela bych přitom z premisy, že lid je zdrojem veškeré moci, která je vykonávána mimo jiné prostřednictvím orgánů moci zákonodárné.²⁵ Měl by být tedy vždy šetřen názor lidí na spravedlnost, což by se mělo projevit výrazněji i v definici spravedlnosti z právního pohledu, kde by podle mého názoru mělo zaznít něco ve smyslu „z pohledu většiny lidí/občanů považováno za spravedlivé“.

Právním procesem pak rozumíme specifickou lidskou činnost, skrz kterou řešíme konkrétní právní věci, neboli *causy*, a to jenom pokud se stanou předmětem řízení v příslušném druhu právního procesu. Rozlišujeme pak čtyři základní druhy právního procesu, kterými jsou civilní proces, trestní proces, respektive trestní řízení, správní proces a řízení, které se koná před Ústavním soudem.²⁶ Každé z uvedených řízení má svá nesčetná specifika a odlišnosti, vycházejí z odlišných zásad, které také označujeme jako odvětvové principy. Zároveň je tu ale dána potřeba, aby všechny, ač významně odlišné, právní procesy byly vystavěny na stejných základních zásadách. Mezi přední pak patří právě právo na spravedlivý proces.²⁷

1.1.2 Právní úprava práva na spravedlivý proces

Když pomineme právní úpravu na úrovni vnitrostátní, které se věnuji níže, nalezneme právo na spravedlivý proces především v následujících mezinárodních dohodách.

Za prvé v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech, který byl přijat roku 1966 Organizací spojených národů v New Yorku.²⁸ Tento pakt byl následně v roce 1968 podepsán Československou socialistickou republikou, součástí právního řádu se pak stal v roce 1976 po jeho publikování ve sbírce zákonů ve formě vyhlášky Ministerstva zahraničních věcí pod č. 120/1976.²⁹ V této dohodě najdeme v úvodu článku 14 vyjádřeno právo na spravedlivý proces následujícím způsobem „*Všechny osoby jsou si před soudem rovny. Každý má úplně stejné právo, aby byl spravedlivě a veřejně vyslechnut nezávislým a nestranným soudem, který rozhoduje buď o jeho právech a povinnostech, nebo o jakémkoli trestním obvinění vzneseném proti němu.*“³⁰ Rovněž je v předmětném článku upravena povinnost v zásadě zveřejňovat rozsudky a okolnosti, za nichž lze vyloučit veřejnost z účasti na jednání. Dále se pak zabývá

²⁵ Čl. 2 odst. 1, ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

²⁶ BRUNA, Eduard. *Otázky právního procesu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 145.

²⁷ Tamtéž, s. 146–147.

²⁸ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech vyhlášený pod č. 120/1976 Sb.

²⁹ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva: plnění mezinárodních smluv. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech* [online]. Vlada.cz, 2. září 2011. [cit. 1. března 2017]. Dostupné na <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/mezinarodni-pakt-o-obcanskyh-a-politickyh-pravech-19851/>.

³⁰ Čl. 14 odst. 1 první a druhá věta, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

zejména trestním řízením, když mimo jiné stanovuje minimální záruky obviněného z trestného činu.³¹ Přínosným v otázce spravedlivého procesu je pak i První opční protokol, kterým byla Výboru pro lidská práva dána pravomoc pro přijímání a rozhodování o stížnostech jednotlivých osob tvrdících, že bylo porušeno jejich základní právo.³²

Shora uvedené znění práva na spravedlivý proces je pak zjevně inspirováno jeho vyjádřením ve Všeobecné deklaraci lidských práv, což je právně nezávazný dokument obsahující katalog lidských práv.³³ V článku 10 stanoví, že „*Každý má stejné právo, aby byl řádně a veřejně vyslechnut nezávislým a nestranným soudem, pokud jde o určení jeho práv a povinností nebo o jakékoli trestní obvinění proti němu.*“³⁴

Dalším velice důležitým zdrojem práva na spravedlivý proces je Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, která byla podepsána v roce 1950 v rámci Rady Evropy zástupci několika evropských zemí,³⁵ Česká a Slovenská Federativní republika podepsala Úmluvu v roce 1992 a tentýž rok ji i publikovala ve sbírce zákonů pod č. 209/1992.³⁶ Tato v článku 6 upravuje právo na spravedlivý proces obdobně jako výše uvedený pakt o občanských právech a to sice „*Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.*“³⁷ Dále zde najdeme úpravu veřejného vyhlášení rozsudku, vyloučení veřejnosti z řízení a minimální práva obviněného.³⁸

Konečně vnitrostátní úpravu najdeme na ústavní úrovni v Listině základních práv a svobod, a to v hlavě páté nesoucí označení Právo na soudní a jinou právní ochranu. Článek 36 odst. 1 Listiny, jež zní „*Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.*“³⁹ tvoří základní východisko, na které se „nabalují“ další práva, jež jsou také součástí práva na spravedlivý proces a zabezpečují ho z pohledu dalších aspektů.

³¹ Čl. 14, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

³² Čl. 1, První opční protokol k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech

³³ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 34.

³⁴ Čl. 10, Všeobecná deklarace lidských práv

³⁵ KMEC, Jiří. In KMEC, Jiří a kol. (ed). *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 7-8 (kap. I, II. Vznik Úmluvy).

³⁶ KMEC, Jiří. In Tamtéž, s. 144–146 (kap. V, I. Přistoupení ČSFR K Úmluvě).

³⁷ Čl. 6 odst. 1, první věta, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod vyhlášená pod č. 209/1992 Sb.

³⁸ Čl. 6, Tamtéž

³⁹ Čl. 36 odst. 1, Listina základních práv a svobod

Předmětné základní právo však není upraveno jen v Listině a mezinárodních dohodách, ale i v zákonných ustanoveních. Spravedlnost je totiž vykonávána a právo na spravedlivý proces dále specifikováno, právě prostřednictvím jednotlivých procesů, které jsou upraveny v jednotlivých řádech.⁴⁰ V rámci civilního práva najdeme právní úpravu především v základních ustanoveních zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. V ustanovení § 1 je stanoveno, že osř „*upravuje postup soudu a účastníků v občanském soudním řízení tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana soukromých práv a oprávněných zájmů účastníků, ...*“ Zároveň v ustanovení § 2 osř najdeme, že soudy projednávají, rozhodují a provádějí výkon a „*dbají přitom, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů a aby práv nebylo zneužíváno.*“ Především pak v ustanovení § 3 osř je vyjádřeno, že „*občanské soudní řízení je jednou ze záruk spravedlnosti a práva, slouží upevnování a rozvíjení zásad soukromého práva. Každý se může domáhat u soudu ochrany soukromého práva, které bylo ohroženo nebo porušeno.*“⁴¹ V rámci trestního práva procesního jsou aspekty spravedlivého procesu vyjádřeny zejména v ustanovení § 2, jež obsahuje výčet základních zásad trestního řízení. Najdeme zde ústavní zásadu stíhání pouze ze zákonných důvodů v odstavci prvním, zásadu presumpce nevinny v odstavci druhém, zásadu rozhodování bez zbytečných průtahů v odstavci čtvrtém, zásadu veřejnosti v desátém odstavci a právo na poučení a zajištění práva na obhajobu v odstavci třináctém.⁴²

1.1.3 Obsah a rozsah práva na spravedlivý proces

Jak je předestřeno v předchozí podkapitole, článek 36 Listiny považujeme v našem právním prostředí za základní, obecnou a sběrnou klauzuli práv tvořících právo na spravedlivý proces a jeho garanci.⁴³ Ačkoli pouhým jazykovým výkladem bychom dospěli toliko k tomu, že v daném ustanovení je dáno pouze právo na přístup k nezávislému a nestrannému soudu v odstavci prvním, právo na soudní ochranu proti rozhodnutím orgánů veřejné správy v odstavci druhém a právo na náhradu újmy po státu v odstavci třetím,⁴⁴ judikaturou Ústavního soudu České republiky bylo předmětné ustanovení Listiny povýšeno na „*osobitou doktrínu*

⁴⁰ KLÍMA, Karel. *Listina a její realizace v systému veřejného a nového soukromého práva*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 262.

⁴¹ § 1–3, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁴² § 2 odst. 1, odst. 2, odst. 4, odst. 10, odst. 13, zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁴³ POSPÍŠIL, Ivo. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv...*, s. 728. (Čl. 36 Listiny)

⁴⁴ Čl. 36 odst. 1-3, Listina základních práv a svobod

posuzování ústavnosti obecného soudnictví.“⁴⁵ Došlo zde tedy k významnému rozšíření daného ustanovení oproti shora uvedenému jazykovému výkladu.⁴⁶

S přihlédnutím k tomu, že právem na spravedlivý proces a jeho aspekty se zabývá největší část judikatury Ústavního soudu České republiky není možné ho všeobjímajícím způsobem vystihnout, má však několik základních oblastí, které ho v zásadě tvoří. Za prvé je to právo na soud, to je na přístup k zákonem stanovenému soudu, respektive orgánu, který poskytuje ochranu právům. Za druhé právo na dodržení zákonem stanoveného postupu a procesu. Za třetí právo na vydání rozhodnutí, jež bude spravedlivé. Za další pak právo mít k dispozici prostředky, kterými se lze efektivně bránit, tj. opravné prostředky. Za páté pak nárok jednotlivce na náhradu škody po státu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.⁴⁷ Příkladem práv, která rovněž spoluutváří předmětné základní právo a zároveň jsou výslovně stanoveny v Listině, jsou právo na tlumočníka, na odepření výpovědi, na právní pomoc, na poučení, na projednání věci bez průtahů a veřejně, právo vyjádřit se ke všem prováděným důkazům, rovnost účastníků a další.⁴⁸ Všechna výše uvedená práva spolu s dalšími právy utváří souhrn práv, která mají zabezpečit spravedlivé řízení z hlediska mnoha aspektů.

Pro dosažení představy o rozsahu práva na spravedlivý proces je zároveň důležité mít na paměti, že každé porušení zákonných ustanovení procesního charakteru nemá automaticky za následek porušení článku 36 Listiny. Je tedy vždy nutné zkoumat, zda dané porušení procesního předpisu mělo za následek i porušení práva na soudní ochranu a na uplatňování práv jednotlivce.⁴⁹

Neméně důležitou skutečností je, že předmětem práva na soudní ochranu jsou všechna práva fyzických a právnických osob, která právní řád stanovuje a garantuje. Každý je tedy nositelem práv zajišťujících spravedlivý proces, ať se domáhá v daném řízení práva stanoveného zákonem nebo ústavním zákonem, zejména pak Listinou.⁵⁰

1.1.4 Právo na spravedlivý proces z hlediska řešené problematiky

V dané problematice užití, respektive neužití, důkazu v podobě nahrávky získané soukromou osobou bez souhlasu zachycené osoby v soudním řízení může dojít v jednotlivých

⁴⁵ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 398.

⁴⁶ Tamtéž, s. 398.

⁴⁷ Tamtéž, s. 728.

⁴⁸ Hlava pátá, Listina základních práv a svobod

⁴⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 8. 2003, sp. zn. I. ÚS 148/02

⁵⁰ KLÍMA: *Ústavní právo...*, s. 397.

případech k ohrožení či porušení především následují aspektů a oblastí práva na spravedlivý proces, které spolu povětšinou velice úzce souvisí.

Mezi práva na spravedlivý proces řadíme zejména právo na soudní ochranu jako takové. To vyjadřuje právo na ochranu proti neoprávněným zásahům do práv jednotlivce. Je to tedy nárok každého, aby jeho subjektivní hmotné právo bylo chráněno prostřednictvím soudů v rámci příslušného právního řízení.⁵¹

Chráněno je pak i legitimní očekávání každého, že v dané věci bude soud postupovat a rozhodovat v souladu se základními právními zásadami, na kterých stojí právní řád jako takový nebo na kterých stojí příslušné právní odvětví. Například v případě občanského a pracovního práva je tímto principem nepochybně ochrana slabší strany.⁵²

S výše uvedeným úzce souvisí i právo na předvídatelné rozhodnutí, které spočívá v tom, že jsou zakázána překvapivá rozhodnutí, kdy na základě stejného hodnocení důkazů dojdou soudy k diametrálně odlišnému či zcela opačnému závěru.⁵³ Požadavek právní jistoty pak patří k pojmovým znakům právního státu a jedná se též o jeden ze základních principů, jehož součástí je jak předvídatelnost práva, tak i legitimní předvídatelnost postupu příslušných orgánů.⁵⁴

Z mého pohledu je pak v dané problematice stěžejním principem rovnost zbraní, který vyjadřuje požadavek, aby „každá strana měla dostatečnou možnost představit svůj případ za takových podmínek, které ji nestaví do podstatné nevýhody vůči její protistraně.“⁵⁵ Pro naplnění tohoto principu musí být vždy dodržena rovnost stran, a to vzhledem k předmětu sporu a tomu, co je tak říkajíc pro účastníky v sázce.⁵⁶ Součástí tohoto principu je i právo, aby příslušný soud přijal účastníkem předložený důkaz.⁵⁷ Tento princip se pak projevuje i v dokazování, k čemuž Ústavní soud České republiky podal následující stanovisko: „...zásada rovnosti zbraní v civilním řízení obecně zahrnuje též rovnost břemen, která jsou na účastníky řízení kladena (a která nesmí být nepřiměřená), a že v opačném případě nelze řízení jako celek považovat za

⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 1774/14, část IV.

⁵² Tamtéž

⁵³ POSPÍŠIL, Ivo. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv...*, s. 744, bod č. 54 (Čl. 36 Listiny).

⁵⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. II. ÚS 2070/07

⁵⁵ Rozhodnutí velkého senátu ESLP ze dne 7. 6. 2011, Kress proti Francii, stížnost č. 39594/98. V originále: „Each party to be given a reasonable opportunity to present his case under conditions that do not place him at a substantial disadvantage vis-à-vis his opponent.“

⁵⁶ MOLEK: *Právo na spravedlivý proces...*, s. 236.

⁵⁷ Rozhodnutí ESLP ze dne 24. 2. 1997, De Haes a Gijssels proti Belgii, stížnost č. 19983/92

*spravedlivé. Tento obecný princip rovnosti účastníků je pak nutno promítnout i do právní úpravy dokazování v rovině zákona.*⁵⁸

S rovností zbraní úzce souvisí zásada kontradiktornosti, která zjednodušeně řečeno vyjadřuje, že se jedná o řízení, kde proti sobě stojí dvě procesní strany. Takovýto systém je dle J. Macury vlastně „*strukturovaným principem spravedlivého procesu.*“⁵⁹ V civilním soudním řízení by pak soudy měly přispívat k rovné možnosti stran na prokázání určitého skutkového stavu.⁶⁰

V rámci této problematiky může dojít i k takzvané svévoli či libovůli soudu. Ta se při rozhodování projevuje kupříkladu tak, že příslušný soud své konkrétní rozhodování založí na takové interpretaci práva, která je zjevně ve velkém rozporu s principy spravedlnosti. Tímto pak může snadno dojít k přepjatému formalismu. Nežádoucí je, jak je uvedeno výše, i rozhodnutí, které není postaveno na principech odvozených z příslušné právní normy.⁶¹

Porušení práva na přístup k soudu uvádí Ústavní soud České republiky v jednom ze svých nálezů k uvedené problematice.⁶² Jeho porušení by pak mohlo tkvět ve faktické nemožnosti získat důkaz na podporu svých tvrzení, popř. v nemožnosti získat jiný důkaz než audionahrávku, a s tím spojené nulové šance podat úspěšnou žalobu. Obdobně jako v rozsudku ESLP K. H. a ostatní proti Slovensku, kde bylo stěžovatelkám znemožněno získat svou zdravotnickou dokumentaci, respektive jediný důkaz k prokázání jejich tvrzení, čímž jim bylo fakticky znemožněno uspět u soudu se svou žalobou.⁶³

Další významnou oblastí práva na spravedlivý proces, která je v dané věci ohrožena, je právo na spravedlivé projednání věci. Tomu je třeba rozumět tak, že se jedná o právo každého z nás mít dostatečný prostor k přednesení svých tvrzení a k jejich prokázání a zároveň mít možnost vyvrátit důkazy a tvrzení předkládané protistranou. Musíme mít ale stále na paměti, že se zde jedná o procesní právo a nikoli o právo na ochranu ve smyslu hmotněprávním.⁶⁴

⁵⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 37/04, bod 64.

⁵⁹ MACUR, Josef, STAVINHOVÁ, Jaruška. *Úvod do teorie občanského práva procesního*. Brno: Masarykova univerzita, 1990, s. 62.

⁶⁰ SEIDEL, Jan. Protiprávně získané nebo použité důkazy v civilním řízení. *Právní forum*, 2010, roč. 7, č. 8, s. 384.

⁶¹ POSPÍŠIL, Ivo. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv...*, s. 743, bod č. 51 (Čl. 36 Listiny). Srovnatelně nález Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2004, sp. zn. III. ÚS 351/04, část VII.

⁶² Nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14, část IV.

⁶³ Rozhodnutí ESLP ze dne 28. 4. 2009, K. H. a ostatní proti Slovensku, stížnost č. 32881/04

⁶⁴ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 534–535.

Kupříkladu audionahrávka se pak může stát i takzvaným opomenutým důkazem. Tato problematika pak úzce souvisí s rovností stran, která je specifikována výše, a požadavkem na řádné zdůvodnění. Mezi základní povinnosti soudu totiž patří i řádné zdůvodnění důvodů, pro které soud neprovedl navržené důkazy.⁶⁵ Jedná se pak buď o takový důkaz, který byl v rámci právního procesu řádně proveden, ale následně nebyl při hodnocení skutkového stavu dané věci vzat v úvahu, tj. byl opomenut, nebo o takový, který nebyl vůbec proveden, a to bez řádného odůvodnění, proč se k jeho provedení nepřistoupilo.⁶⁶ Neakceptovat navržený důkaz lze pak pouze na základě tří důvodů. Buď důkaz není relevantní a nemá tak potřebnou souvislost s předmětem řízení nebo není způsobilý ověřit či vyvrátit skutečnost, jež je tvrzena. Anebo se jedná o nadbytečný důkaz.⁶⁷ Zpravidla se pak jedná o takové důkazy, které, pokud by je soud neopomenul, vyvracejí skutkové závěry, jež soud učinil a absentuje tak především úvaha soudu, proč danému důkazu neuvěřil, popř. proč ho neprovedl.⁶⁸

Zákaz svévolného hodnocení důkazů pak postihuje zejména extrémní situace, kdy jsou skutkové závěry ve zjevném rozporu s důkazy, jež byly v řízení provedeny a je tedy jasně znatelná svévole soudu.⁶⁹ Stále však samozřejmě zůstává zachováno právo soudu na volné hodnocení důkazů, avšak jak je naznačeno, nesmí jít o zjevný exces z takového hodnocení.⁷⁰

V souvislosti s danou problematikou může dojít k zasažení i takzvané zbytkové části práva na spravedlivý proces co se požadavků na řízení týče. To znamená, že porušení nemusí spadat do konkrétně vymezené kategorie daného základního práva, ale může se jednat o takové aspekty, pro které dosud nemáme odpovídající označení, avšak svým obsahem jsou v rozporu se spravedlností jako takovou.⁷¹

Je zde důležité mít stále na paměti, že tyto shora uvedené oblasti nesmí být porušeny, na druhou stranu mohou být některé z nich omezeny v případě kolize práv za užití testu proporcionality.

⁶⁵ Nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14, část IV.

⁶⁶ POSPÍŠIL, Ivo. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv...*, s. 743, bod č. 52 (Čl. 36 Listiny). Srovnatelně nález Ústavního soudu ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. III. ÚS 61/94

⁶⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2004, sp. zn. III. ÚS 569/03

⁶⁸ HANUŠ, Libor. Ústavněprávní vady důkazního procesu z pohledu judikatury Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 14, č. 18, s. 649.

⁶⁹ Tamtéž, s. 650.

⁷⁰ MOLEK: *Právo na spravedlivý proces...*, s. 269–273.

⁷¹ Tamtéž, s. 207–208.

1.2 Právo na ochranu soukromí

Předně považuji za nutné předestřít, že ve své práci vycházím ze širokého pojetí práva na ochranu soukromí, jak jej chápe i Listina základních práv a svobod či Evropská úmluva.⁷² Pojem právo na ochranu soukromí zahrnuje poměrně rozsáhlý soubor základních práv, které chrání rozmanité aspekty soukromí každého jedince. Ačkoliv právní úprava výslovně nezmiňuje limitaci tohoto práva, jedná se o relativní právo.⁷³ Uplatní se zde totiž doktrína ústavně imanentních omezení, tedy takových, které sledují ochranu základních práv třetích osob.⁷⁴ V současné době je toto základní právo hojně diskutováno v souvislosti s nezadržitelným vývojem technologií jako jsou bezpečnostní kamery zachycující náš pohyb v podobě obrazového záznamu, či systémy jako je GPS, jehož pomocí lze sledovat trasu našeho pohybu.⁷⁵ Určení rozsahu práva na ochranu soukromí je v těchto shora uvedených situacích více než klíčové.

1.2.1 Pojem „soukromí“

Pro správné pochopení práva na ochranu soukromí je třeba mítí nejdříve představu o tom, jaká oblast je jím chráněna. V tomto případě je tedy klíčový výklad pojmu soukromí. Naneštěstí však nelze podat ustálenou a všeobjímající definici tohoto pojmu.⁷⁶ Právní slovník kupříkladu udává, že za soukromí lze považovat tu oblast života každého z nás, do které nesmí být bez souhlasu této osoby nebo bez zákonného povolení zasaženo, a to ani státem. O takovéto sféře člověka, vyjma informací, o kterých je lidem dána povinnost je poskytovat zákonem, nelze nad to ani požadovat nebo získávat informace.⁷⁷ Zároveň rozhodování Evropského soudu pro lidská práva svádí k myšlence, že právo na ochranu soukromí je pojato takřka jako zbytková kategorie základních práv a je tak velice rozsáhlé.⁷⁸

V obecné rovině lze pak říci, že je chráněno právo člověka takřkajíc žít svůj život bez nepřiměřených zásahů do něj. Rozměr soukromí může být pak připodoben k právu „být nechán na pokoji.“⁷⁹ Vzhledem k technologickému pokroku, jak je uvedeno výše, je pak některými

⁷² Čl. 7, 10, 13, Listina základních práv a svobod. Čl. 8, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

⁷³ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 283–285.

⁷⁴ WAGNEROVÁ, Eliška. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv...*, s. 285 (Čl. 10 Listiny).

⁷⁵ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 283–285.

⁷⁶ Tamtéž, s. 284.

⁷⁷ MADAR, Zdeněk a kol. *Slovník českého práva. Díl 1. A-O*. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 1999, s. 877.

⁷⁸ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 284–285, 294.

⁷⁹ GORMLEY, Ken. One Hundred Years of Privacy. *Wisconsin Law Review*, 1992, No. 5., s. 1336. Dostupné na <<https://cyber.harvard.edu/privacy/Gormley--100%20Years%20of%20Privacy.htm>>. V originále: „...Rather, privacy will remain extremely sensitive to historical triggers, and new permutations of this "right to be let alone" will inevitably develop as American democracy itself evolves.”

odborníky na ústavní právo, například Janem Kratochvílem, předpokládáno, že právo na ochranu soukromí bude jedno z nejvíce diskutovaných základních práv 21. století.⁸⁰

1.2.2 Právní úprava práva na ochranu soukromí

Na nadnárodní úrovni najdeme úpravu práva na ochranu soukromí mimo jiné v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech. Tento v článku 17 odstavci 1 stanoví: „*Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence ani útokům na svou čest a pověst.*“⁸¹ V následujícím odstavci pak dodává, že proti zásahům nebo útokům na soukromí má každý z nás právo na zákonnou ochranu.⁸² V zcela shodném znění najdeme vyjádřenou ochranu soukromí i ve Všeobecné deklaraci lidských práv, konkrétně v článku 12.⁸³

V zřejmě nejznámější lidskoprávní dohodě v evropském prostředí, tedy v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, je vyjádřeno v článku 8 odstavci 1 Právo na respektování soukromého a rodinného života takto: „*Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.*“⁸⁴ V odstavci druhém pak upravuje Úmluva možnost státu, respektive státního orgánu, zasahovat do výkonu shora uvedeného práva. Takový zásah je zpravidla nedovolený vyjma případů, kdy je to v souladu se zákonem příslušného státu, zároveň je takový zásah nezbytný v demokratické společnosti a sleduje zájem na národní bezpečnosti, ochraně pořádku, zdraví, práv a svobod jiných osob a tak podobně.⁸⁵ Tento článek tak chrání čtyři vzájemně úzce související oblasti: soukromí, rodinný život, domov jako prostorově vymezené soukromí a soukromí v oblasti korespondence. Většinou pak dochází v jednotlivých případech k zasažení více těchto oblastí najednou, kupříkladu na telefonní hovory dopadají jak oblasti soukromého a rodinného života, tak korespondence.⁸⁶

Právní úprava tohoto práva není v Listině komplexně upravena jedním ustanovením, naopak se nachází na více místech v rámci Listiny. Základní východisko však tvoří především článek 10, odstavec první, druhý a třetí: „*Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno. Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. Každý má právo na ochranu*

⁸⁰ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 285.

⁸¹ Čl. 17 odst. 1, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech vyhlášený pod č. 120/1976 Sb.

⁸² Čl. 17 odst. 1 a odst. 2, Tamtéž

⁸³ Čl. 12, Všeobecná deklarace lidských práv

⁸⁴ Čl. 8 odst. 1, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

⁸⁵ Čl. 8 odst. 1 a odst. 2, Tamtéž

⁸⁶ KRATOCHVÍL, Jan. In KMEC a kol.: *Evropská úmluva...*, s. 865 (čl. 8 Úmluvy). Srovnatelné rozhodnutí ESLP ze dne 6. 9. 1978, Klass a další proti Německu, stížnost č. 5029/71

*před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.*⁸⁷ Právo na ochranu soukromí je dále chráněno prostřednictvím článku 13 Listiny, který hovoří o neporušitelnosti listovního tajemství, stejně jako tajemství dalších písemností a nejrůznějších záznamů, když nezáleží na tom, zda jde o zachování tajemství při zasílání nebo v případě uchovávání takovýchto zpráv v soukromí každého z nás.⁸⁸ Článek 7 Listiny pak výslovně stanoví, že „*Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.*“⁸⁹ S prostorovým vymezením práva na ochranu soukromého života pak úzce souvisí nedotknutelnost obydlí vyjádřená v článku 12 Listiny, kdy do obydlí jedince, vyjma domovní prohlídky a obdobných institutů, můžeme vstoupit jen pokud nám k tomu udělí souhlas.⁹⁰ Nelze zde ani opomenout článek 32 Listiny, který chrání některé oblasti práva na rodinný život jako je rodičovství, rovná práva všech dětí a práva rodičů na výchovu svých dětí a na pomoc od státu.⁹¹

Na zákonné úrovni je důležitá především úprava zachycená v občanském zákoníku, konkrétně v ustanoveních § 84 až § 90. Zde je blíže upravena především možnost zachytit a rozšiřovat podobu člověka a zákaz zasažení do soukromí člověka spolu s výjimkami z tohoto zákazu.⁹² Další neméně důležitou úpravou dotýkající se tématu je pak i zákon o ochraně osobních údajů.⁹³ Za formu ochrany soukromí lze pak považovat i právo na zveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení vydavatelem periodického tisku v případě, kdy je zasaženo do soukromí osoby a tato chce vyjádřit svůj postoj k věci.⁹⁴

1.2.3 Obsah a rozsah práva na ochranu soukromí

Soukromí každého z nás lze v podstatě pojmut jako soukromou zónu, kterou můžeme dále rozdělit do dvou základních částí. První tvoří především prostorové vyjádření soukromí, tj. zejména ochrana bytu, domu, ale i integrita člověka. Druhá pak představuje právo rozhodovat o svých záležitostech a o své osobě. Sem řadíme právo rozhodovat o svém celkovém vzhledu, včetně oblečení, o stylu svého života, o svém jméně, jakož i o poskytování informací osobního charakteru, sexuální orientaci a pohlaví. Patří sem pak i sociální vazby na další osoby,

⁸⁷ Čl. 10 odst. 1, odst. 2 a odst. 3, Listina základních práv a svobod

⁸⁸ Čl. 13, Tamtéž

⁸⁹ Čl. 7 odst. 1, Tamtéž

⁹⁰ Čl. 12 odst. 1-3, Tamtéž

⁹¹ Čl. 32 odst. 1, 3-5, Tamtéž

⁹² § 84–90, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁹³ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁴ § 10–15, zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů

popřípadě ekonomické vazby k dané společnosti.⁹⁵ Rovněž, jak již naznačuji v předchozí kapitole,⁹⁶ bývá právo na ochranu soukromí děleno do čtyř oblastí vystihujících jeho jednotlivé aspekty: osobní soukromá sféra, rodinný život, prostorové vyjádření soukromí a důvěrnost komunikace.⁹⁷ V Listině však nenajdeme takto důsledné dělení, je zde spíše vycházeno z historického vývoje.⁹⁸ Funkcí práva na ochranu soukromí je pak zajistit výše popsany soukromý prostor, který slouží pro rozvíjení a realizování individuality každého z nás. Toto právo pak má jak aktivní, tak pasivní rozsah. Aktivním je rozuměno rozhodování o sobě samém, o životě, základních otázkách a podobně. Pasivním pak to, co je součástí samotného lidství jako je čest, lidská důstojnost či potřeba udržování sociálních vazeb.⁹⁹ Všechna uvedená dělení pak nasvědčují tomu, že soukromí a právo na jeho ochranu je velice široké a lze na něj nazírat z různých perspektiv.

Význam práva na soukromí, který je nepochybně dalekosáhlý, plyne především z toho, že se jedná o základní aspekt demokratického právního státu. Neboť v takovém státě je státní moc vykonávána jen v mezích zákona. Na druhou stranu však lidé mohou činit, co není zakázáno, když v tom tkví jejich svoboda, která je uskutečňována právě v rámci soukromí. Je zde však třeba říci, že taková svoboda není bezbřehá, neboť každý jednotlivec má zároveň sociální vazby na jiné osoby a na společnost jako takovou. Soukromí a svoboda může být pak existencí těchto vazeb omezena, vždy ale musí každému z nás zůstat čistě soukromí prostor.¹⁰⁰

Článek 10 Listiny, spolu s článkem 2 odst. 3 Listiny, pak slouží, obdobně jako článek 36 Listiny v případě práva na spravedlivý proces, jako generální klauzule, která chrání právo na svobodu a soukromí v případech, kdy ochrana není dána jinými základními právy. Je tak zajištěna přizpůsobivost ústavně zakotvené ochrany svobody společenskému vývoji a nahlížení na svobodu.¹⁰¹

Obsahem tohoto práva je i procesní aspekt, respektive požadavek na právní proces a rozhodnutí, v jehož důsledku je právo na ochranu soukromí omezeno. Tento proces musí

⁹⁵ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 294-295.

⁹⁶ Viz kapitola 1.2.2. Právní úprava..., část o právní úpravě v Úmluvě

⁹⁷ WAGNEROVÁ, Eliška. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv...*, s. 282, bod 17 (Čl. 10 Listiny).

⁹⁸ WAGNEROVÁ, Eliška. In Tamtéž, s. 280-281, bod 13, 14 (Čl. 10 Listiny).

⁹⁹ WAGNEROVÁ, Eliška. In Tamtéž, s. 281-282, bod 16 (Čl. 10 Listiny).

¹⁰⁰ WAGNEROVÁ, Eliška. In Tamtéž, s. 279, bod 9, 10 (Čl. 10 Listiny).

¹⁰¹ WAGNEROVÁ, Eliška. In Tamtéž, s. 280, bod 11 (Čl. 10 Listiny).

především splňovat podmínky spravedlnosti, zároveň musí být vyjádřen respekt k právům na ochranu soukromí předmětné osoby, které musí být umožněno v řízení tyto náležitě chránit.¹⁰²

Zároveň je zde nutné podotknout, že každý zásah, který daný jedinec pocítuje jako újmu na svém soukromí, nemůže být bez dalšího považován za takový zásah do soukromí vyžadující ochranu na ústavní úrovni.¹⁰³

1.2.4 Právo na ochranu soukromí z hlediska řešené problematiky

Ve vztahu k problematice, jež je gró této diplomové práce, tedy v případě, že v rámci soudního řízení bude připuštěn důkaz získaný soukromou osobou bez uděleného souhlasu, může dojít především k ohrožení či porušení následujících oblastí soukromí jakožto základního práva.

Porušení práva na soukromí pak v daném případě může spočívat především v zásahu do osobní soukromé sféry jedince, když kromě závazku státu do této nezasahovat, má stát i povinnost zabránit soukromím osobám v zasahování do ní a za tímto účelem vydat příslušnou právní úpravu.¹⁰⁴ Takovouto zákonnou úpravou ve vztahu soukromých osob je pak i úprava podoby a soukromí v občanském zákoníku.¹⁰⁵

Nejvýznamněji je, dle mého soudu, v dané problematice ohroženo právo na slovní projevy osobní povahy a právo k záznamům slovních projevů, které je třeba rozlišovat. Zatímco právo na slovní projevy, jež je jednou z mnoha složek obecné ochrany osobnosti, vyjadřuje výlučné právo uplatnit svůj slovní projev, a to kupříkladu jeho zvukovým zachycením či udělením souhlasu k jeho nahrání, a jehož předmětem je tedy projev sám o sobě jako nehmotná věc. Právo k záznamu slovního projevu se pak naopak váže k takovýmto záznamům zachyceným na hmotném substrátu.¹⁰⁶ Právě právo vztahující se k hmotnému zachycení projevů osobnosti člověka je v dané problematice velice důležité, neboť zachycením kupříkladu rozhovoru na hmotném nosiči se stává tato nahrávka nezávislá na svém původci a jeho vůli.¹⁰⁷

Dále může dojít k ohrožení práva na informační sebeurčení, tedy práva každého jednotlivce na ochranu před neoprávněným užitím informací o jeho osobě. Tímto právem jsou

¹⁰² BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 286. Srovnatelně nález Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2015, sp. zn. I. ÚS 2903/14, bod č. 36.

¹⁰³ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 284.

¹⁰⁴ WAGNEROVÁ, Eliška. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv...*, s. 282, bod 18 (Čl. 10 Listiny).

¹⁰⁵ § 84–90, pododdíl 2 Podoba a soukromí, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁰⁶ KNAP, Karel a kol. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 321.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 323.

pak jednotlivci mimo jiné chránění právě před získáváním a užíváním informací o jejich osobě v podobě obrazových a zvukových záznamů.¹⁰⁸ Osobním údajem se pak dle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobní údajů, rozumí: „*jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitého subjektu údajů.*“¹⁰⁹

Se shora uvedeným úzce souvisí i takzvané projevy osobní povahy. S tímto pojmem pracuje mimo jiné i občanský zákoník, když uvádí „*kdo svolil k použití písemnosti osobní povahy, podobizny nebo zvukového či obrazového záznamu týkajícího se člověka nebo jeho projevů osobní povahy, může svolení odvolat, třebaže je udělil na určitou dobu.*“¹¹⁰ V současné době je sporné, zda projevy osobní povahy musí mít charakter soukromí či nikoli,¹¹¹ o čemž pojednávám níže.¹¹²

Právo na důvěrnost komunikace poskytuje ochranu komunikaci, která probíhá mezi lidmi na dálku. Dříve se jednalo především o takzvané listovní tajemství, v dnešní době je však chráněna komunikace všeho druhu, to je kupříkladu prostřednictvím sociální sítě Facebook. Zajímavé je, že z pohledu tohoto práva není rozhodné, zda se jedná o pracovní či soukromé záležitosti a přenos obou komunikací je tak chráněn stejným způsobem. Toto právo ale už nedopadá na případ zveřejnění obsahu daného rozhovoru osob, takové jednání tak není v rozporu s důvěrností komunikace, ale případně s jiným aspektem práva na soukromí.¹¹³

Z rozhodování ESLP pak vychází, že soukromý život je chráněn i mimo naše obydlí kupříkladu na pracovišti.¹¹⁴ Musíme mít však stále na paměti, že v případě hovorů osob, které jsou uskutečňovány při výkonu zaměstnání, obchodní a obdobné činnosti, nemusí být soud toho názoru, že se zde jedná o projevy osobní povahy.¹¹⁵

Jak je uvedeno u předchozí kapitoly zabývající se právem na spravedlivý proces, i zde je důležité mít stále na paměti, že shora uvedené oblasti nesmí být porušeny, na druhou stranu však mohou být omezeny v případech kolizí práv za užití testu proporcionality.

¹⁰⁸ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 290.

¹⁰⁹ § 4 písm. a), zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁰ § 87 odst. 1, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹¹¹ Vycházím přitom z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1585/2012

¹¹² Blíže viz kapitola 2.1.1.1. Problematika pojmu „projev osobní povahy“

¹¹³ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 306-307.

¹¹⁴ WAGNEROVÁ, Eliška. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv...*, s. 281, bod 15 (Čl. 10 Listiny). Viz rozhodnutí ESLP ze dne 9. 6. 1998, McGinley a Egan proti Spojenému království, stížnost č. 21825/93

¹¹⁵ Nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14, část IV., rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004, blíže viz kapitola 2.1.1.1. Problematika pojmu „projev osobní povahy“

1.3 Ostatní dotčená základní práva a svobody

Domnívám se, že ve valné většině případů bude v problematice užití záznamu jako důkazu v civilním soudním řízení docházet ke střetu práva na spravedlivý proces a práva na ochranu soukromí, respektive práva na ochranu osobnosti. Je však zřejmé, že právo na spravedlivý proces nebude jediným zájmem, který bude kolidovat s ochranou soukromí osoby při nahrávání jejích projevů.

V pracovněprávních sporech o platnosti výpovědi, ale i v jiných obdobných sporech, může hrát důležitou roli ústavně zaručená svoboda volby povolání a přípravy k němu, jež najdeme v článku 26 Listiny. Součástí tohoto práva je totiž záruka možnosti měnit libovolně své zaměstnání, ale i záruka ochrany před svévolným propuštěním a jeho důsledky.¹¹⁶ Toto právo je dále specifikováno zejména zákoníkem práce, který kupříkladu upravuje podmínky pro dání výpovědi z pracovního poměru.¹¹⁷

Nepochybně důležitou roli bude ve valné většině řízení hrát zásada ochrany slabší strany. Tato je primárně zásadou soukromého práva,¹¹⁸ avšak jak uvádí Ústavní soud České republiky, již došlo k její konstitucionalizaci a jedná se tak o princip ústavního významu.¹¹⁹ Na tuto zásadu pak má soud pamatovat právě i při dokazování, neboť jinak by mohlo dojít k situaci, kdy by se právní úpravou poskytovaná ochrana slabší strany stala pouze formální a neúčinnou vlivem chybného počínání soudu.¹²⁰

V řízeních o náhradě škody, ale i v dalších nejrůznějších řízeních, bude hrát roli ochrana vlastnictví, kterou upravuje článek 11 Listiny. Právo každého vlastnit majetek je chráněno na ústavní úrovni jako jedno ze základních přirozených práv.¹²¹ V případě nahrávky jednání, jež ústavně zaručené právo na ochranu vlastnictví ohrožuje či porušuje, bude moci být zájmem, jež je s ochranou soukromí v rozporu. Na druhou stranu nemůže obstát myšlenka, že od

¹¹⁶ KOSTEČKA, Jan. In PAVLÍČEK, Václav a kol. (ed). *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář. 2. díl, Práva a svobody*. 2. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 1999, s. 226–227 (čl. 26 odst. 1 Listiny). V souvislosti s nálezem ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14

¹¹⁷ Srovnatelně část druhá, hlava IV., díl 3., zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁸ Srovnatelně § 3 odst. 2 písm. c), zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹¹⁹ Kupříkladu náleží ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14, část IV. a náleží Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/2010

¹²⁰ Náleží ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14

¹²¹ KNAPP, Viktor a PAVLÍČEK, Václav. In PAVLÍČEK a kol.: *Ústava a ústavní řád...*, s. 118 (čl. 11 odst. 1 Listiny).

vlastnického práva k telekomunikačnímu zařízení plyne vlastnické právo na rozhovory jeho prostřednictvím učiněné.¹²²

Vzhledem k rozmanitosti sporů projednávaných v soudních řízeních, v kterých může být jako důkaz předložena nahrávka, se v dané problematice budou zajisté jako kolizní ústavní práva objevovat i mnohá další, než jsou ta výše uvedená. Je tak na soudní praxi a na ústavní úpravě, jaká to budou. Postup poměřování, jež v této práci specifikuji a aspekty, jež je nutné zvážit, však budou stále stejné, popřípadě obdobné. Zároveň jsem toho názoru, že ačkoliv bude předložena nahrávka jako důkaz kryto jakýmkoliv ústavním právem, bude v občanském soudním řízení vždy hrát neodmyslitelnou roli právo na spravedlivý proces. Na to lze usuzovat ze samé podstaty věci, neboť v dané problematice vždy bude hrát roli přístup každého k soudu a možnost uspět v předmětném řízení, tj. faktická možnost bránit svá práva před soudem a podat o svých tvrzeních důkaz.

1.4 Poměřování základních práv neboli test proporcionality

Vzhledem k tomu, že každý z nás je nositelem základních práv a svobod, dochází v mnoha případech ke kolizi těchto našich práv se základními právy jiného jedince. Omezení základních práv je pak v určitých případech třeba považovat za nutné pro zachování poklidného soužití lidí a pro ochranu důležitých hodnot společnosti. Je pak povinností státu tyto hodnoty zachovávat a chránit,¹²³ kdy rozhodnutí o omezení základních práv a míře tohoto omezení v konkrétním případě podává orgán veřejné moci, který aplikuje právo, zejména pak soud.¹²⁴

Omezování základních práv pak samozřejmě není bezbřehé, jeho limity stanoví přímo Listina základních práv a svobod v článku 4. V odstavci prvním stanoví, že „*povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.*“ Neméně důležitý je odstavec druhý, z kterého vyplývá, že meze základních práv mohou být upraveny toliko zákonem, a to za podmínek stanovených Listinou. Vyjadřuje tak zákonný základ omezení. Dle odstavce třetího pak tato zákonná omezení platí stejně ve všech případech, které splňují příslušné podmínky, je tu tedy dána rovnost při omezování. Jako nejzajímavější z pohledu dané problematiky se pak jeví odstavec čtvrtý, který hovoří o tom, že: „*při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty*

¹²² Srovnatelně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/1998. Blíže viz kapitola 2.2.1. podtitulek Monitorování zaměstnanců zaměstnavatelem

¹²³ WAGNEROVÁ, Eliška. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv ...*, s. 23, bod 78 (Úvod).

¹²⁴ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 87.

*a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.*¹²⁵

Omezitelná základní práva, to je relativní základní práva,¹²⁶ lze v zásadě rozdělit do dvou skupin. U první skupiny základních práv je možnost jejich omezení zákonem výslovně zmíněna v Listině,¹²⁷ a to za dodržení třech podmínek: omezení stanoveno zákonem, sleduje legitimní cíl a je v demokratické společnosti nezbytné. Jsou tak omezovány zákonem s cílem ochrany kupříkladu veřejné bezpečnosti, veřejného pořádku a podobně. U druhé skupiny pak takovéto zákonné omezení není výslovně Listinou předvídáno. Zde pak legitimita omezení vyplývá zprostředkovaně z existence jiného základního práva.¹²⁸

1.4.1 Princip proporcionality

Princip proporcionality nenalezneme v Listině ani v Úmluvě, když tyto hovoří toliko o obecných kritériích pro omezení základních práv a svobod.¹²⁹ Posuzování proporcionality je metodou, která byla formulována soudní judikaturou, na národní úrovni Ústavním soudem České republiky, na mezinárodní ESLP a Soudním dvorem EU. Slouží pak k poměrování základních práv a svobod, popř. veřejného statku a základního práva, v případě jejich vzájemné kolize. Jejím cílem je pak nalezení ideálního, vyváženého vztahu mezi těmito právy jednotlivých osob za současného co nejmenšího zásahu do každého z těchto práv. Pro nalezení takového shora uvedeného vztahu slouží následující kritéria.¹³⁰

1.4.1.1 Vhodnost

První podmínka vhodnosti bývá nezdědka kdy označována také jako kritérium způsobilosti. Vhodnost je zde užitá jako právní pojem a vyjadřuje to, zda je dané opatření, směřující k omezení základního práva, vhodné a způsobilé k dosažení cíle. Vhodné je, pokud umožňuje dosažení cíle, nevhodné je naopak pokud dosažení cíle nijak neusnadňuje nebo dokonce znesnadňuje.¹³¹

1.4.1.2 Potřebnost

Kritérium potřebnosti, nebo také nutnosti, vyjadřuje myšlenku, že zkoumané opatření musí být takové, aby vyvolávalo co nejméně citelné omezení základního práva a zároveň ještě

¹²⁵ Čl. 4 odst. 1, 2, 3 a 4, Listina základních práv a svobod

¹²⁶ Blíže viz kapitola 1. Dotčená základní práva

¹²⁷ WAGNEROVÁ, Eliška. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv ...*, s. 23–24 (Úvod).

¹²⁸ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 88–89.

¹²⁹ Tamtéž, s. 94. Obecná kritéria uvedena v kapitole 1. 4. Poměrování základních práv neboli test proporcionality

¹³⁰ BARTOŇ a kol.: *Základní práva...*, s. 94–96.

¹³¹ WAGNEROVÁ, Eliška. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv...*, s. 27 (kap. VII.3.2.1., Úvod).

dosahovalo takové intenzity, aby bylo jeho užitím možné dosáhnout cíle. Není tak naplněn princip proporcionality, pokud existuje jiné opatření, které je šetrnější k právům a zároveň je způsobilé pro dosažení cíle a účelu omezení.¹³²

1.4.1.3 Přiměřenost neboli proporcionalita v užším smyslu

Třetí podmínka, známá také jako spravedlivá únosnost, činí při její aplikaci největší obtíže. Tuto si lze představit jako váhu se dvěma rameny, když na jedné straně je účel a na straně druhé pak opatření. Je to tedy požadavek na zachování přiměřenosti, proporcionality, mezi zamýšleným opatřením a účelem, který je sledován. Nesmí pak dojít k situaci, kdy by omezení základního práva způsobené daným opatřením bylo nepoměrné, to je velké, citelné, nadměrné, k účelu daného prostředku, který by byl v poměru k omezení nepatrný. Neboli mezi zásahem do základních práv a cílem těchto omezení musí být stále dána spravedlivá únosnost.¹³³

¹³² WAGNEROVÁ, Eliška. In WAGNEROVÁ a kol.: *Listina základních práv...*, s. 27-28 (kap. VII.3.2.2., Úvod).

¹³³ WAGNEROVÁ, Eliška. In Tamtéž, s. 27–28 (kap. VII.3.2.3., Úvod).

2 Ústavní aspekty získání a užití záznamu jako důkazu v soukromoprávních sporech

Soukromoprávní spory jsou takové, které vyvěrají z poměrů soukromého práva a jako takové jsou pak projednávány v rámci civilního soudního řízení.¹³⁴ Takové řízení je dle zákona o občanském soudním řádu zárukou spravedlnosti.¹³⁵ Je zde tak zřejmé, že právo na spravedlivý proces je nutné v plné míře a za všech okolností uplatňovat i v občanském soudním řízení. V žádném případě se tak nemohu ztotožnit s názorem D. Mařádka, který ve své úvaze vychází z toho, že občanské soudní řízení slouží k ochraně soukromých práv, kdy však právo na spravedlivý proces je právo veřejné, a tudíž by nemělo být v záležitosti, jež je předmětem této diplomové práce, vůbec poměřováno.¹³⁶ Domnívám se, že takovýto právní názor je v přímém rozporu se základy našeho právního řádu.

Mnou řešená problematika je pak taková specifická situace, kdy je tu soukromoprávní spor a jedna ze stran sporu zároveň pořídí zvukový, obrazový či zvukově obrazový záznam zachycující jednání druhého účastníka nebo jiných třetích osob. Tuto nahrávku má pak v úmyslu použít jako důkazní prostředek v rámci civilního řízení, a to za účelem prokázání jí tvrzených skutečností a ochrany jejich práv a právních zájmů.

Zvukovými a obrazovými, respektive zvukově obrazovými záznamy, pak rozumíme takové záznamy, jejichž obsahem jsou osobní údaje a projevy osobní povahy osoby, kterou lze na základě tohoto zachycení objektivně ztotožnit. Zahrnuje tak zejména zaznamenání podoby, mluvy, chůze a podobně. Typickými příklady je záznam z kamerového systému či nahrávka telefonního hovoru.¹³⁷ Může však jít i o záznamy zašifrované, jejichž obsah lze rozklíčovat toliko strojově či záznamy parodické a upravené. Důležitá zde tak je pouze ona objektivní možnost rozpoznat na záznamu konkrétní osobu.¹³⁸

¹³⁴ § 7 odst. 1, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹³⁵ § 3, Tamtéž

¹³⁶ MAŘÁDEK, David. Soukromě pořízený zvukový a zvukově obrazový záznam jako důkazní prostředek a důkaz v civilním soudním řízení. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 20, s. 708, část V.

¹³⁷ TŮMA, Pavel. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I: Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 524–532, část IV., písm. c). Shodně též kupříkladu rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99

¹³⁸ TELEČEK, Ivo. Svolení, nebo zákonné licence v právu osobnostním. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 24, s. 880.

2.1 Zákonná úprava opatření a užití záznamu jako důkazu a její ústavně konformní výklad

V občanském soudním řádu najdeme úpravu dokazování v části třetí, hlavě druhé, v ustanoveních § 120-136. Co může sloužit jako důkazní prostředek, je pak upraveno v ustanovení § 125, jež zní: „*Za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy ...*“¹³⁹ V občanském soudním řádu naproti tomu nenajdeme legální definici nezákonných důkazů, tato je tak ponechána judikatornímu vymezení. Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí pak uvádí, že: „*při hodnocení důkazů po stránce jejich zákonnosti zkoumá soud, zda důkazy byly získány (opatřeny) a provedeny způsobem odpovídajícím zákonu nebo zda v tomto směru vykazují vady (zda jde o důkazy zákonné či nezákonné).*“¹⁴⁰ Nezákonně opatřeným důkazem bude tedy takový, který byl získán v rozporu s některým ustanovením právního předpisu, jež je součástí právního řádu České republiky. V řešeném případě pak s ustanoveními, která upravují ochranu osobnosti člověka. V případě zvukových a obrazových záznamů pak přichází v úvahu rozpor se zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem, či zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Ochrana soukromí je pak samozřejmě, jak je výše uvedeno,¹⁴¹ ukotvena v našem prostředí rovněž lidskoprávními mezinárodními smlouvami a Listinou, když toto právo je dále konkretizováno a jeho meze jsou stanoveny mimo jiné výše uvedenými zákony, a to plně v souladu s článkem 4 Listiny.

2.1.1 Ústavně konformní výklad ustanovení § 88 odst. 1 občanského zákoníku

V občanském zákoníku najdeme právní úpravu ochrany osobnosti člověka, jeho podoby a soukromí především v ustanoveních § 81 až § 90. V zásadě lze zachytit obrazovým či zvukovým záznamem aspekty soukromí osoby toliko s jejím souhlasem. Z tohoto základního pravidla pak existují výjimky za prvé v podobě tzv. zákonných licencí upravených občanským zákoníkem, za druhé pak na základě zvláštních zákonů, typickým příkladem je zde trestní řád.¹⁴²

2.1.1.1 Problematika pojmu „projev osobní povahy“

Než se budu zabývat ústavně konformním výkladem daného ustanovení § 88 odst. 1 občanského zákoníku, považuji za vhodné zde zdůraznit, že shora uvedenými ustanoveními

¹³⁹ § 120-136, § 125, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁰ Rozsudek NS, sp. zn. 21 Cdo 1009/1998, část odůvodnění

¹⁴¹ Kapitola 1.2. Právo na ochranu soukromí

¹⁴² DOLEŽAL, Tomáš. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek I, § 1–117*. 1.vydání. Praha: Leges, 2013, s. 554 (§ 86 OZ).

jsou chráněny takzvané projevy osobní povahy. Tyto plynou z přirozenosti každé osoby projevovat se navenek.¹⁴³ Nejvyšší soud České republiky pak ve svých rozhodnutích opakovaně předeštel, že o takové projevy se zpravidla nejedná v případě záznamů pracovních či obchodních hovorů, tj. takových hovorů, jejichž obsahem jsou věci pracovní či obchodní povahy a nikoli osobní, soukromé záležitosti.¹⁴⁴ Příslušnými ustanoveními předešlého občanského zákoníku,¹⁴⁵ tak byly dle judikatury soudů chráněny pouze takové projevy osobní povahy, které měly zároveň soukromou povahu a rozsah. V roce 2013 však již bylo možné pozorovat jisté odchýlení se od stávajícího pojetí projevů osobní povahy, když bylo Nejvyšším soudem dovozováno, že i v případě nahrávky při obchodním jednání a jejího následného šíření došlo k neoprávněnému zásahu do osobnostních práv, neboť došlo k pořízení projevu osobní povahy bez souhlasu.¹⁴⁶ Na druhou stranu Ústavní soud i Nejvyšší správní soud na dosavadní koncepci striktní vázanosti projevů osobní povahy na soukromí nadále setrvaly.¹⁴⁷

Osobně se spíše přikláním k širšímu pojetí projevu osobní povahy, jak jej chápe i Evropský soud pro lidská práva. Ten pod pojem soukromý život, jež je stěžejní v případě aplikace čl. 8 Úmluvy, zahrnuje i pracovní a obchodní záležitosti, a to mimo jiné z důvodu, že v dnešní společnosti je v některých případech až nemožné oddělit pracovní život od toho osobního, když aplikace, respektive neaplikace, příslušného ustanovení Úmluvy by neměla na možnosti oddělit jednotlivé sféry života záležet.¹⁴⁸ Vzhledem k tomu, že Úmluva je součástí právního řádu České republiky a zřejmě poskytuje širší ochranu než české vnitrostátní právo, měla by být při rozhodování soudů užita tato širší ochrana práva.¹⁴⁹ Nevidím tak ani zásadní překážku v tom, že ESLP přímo neužívá pojmu projevu osobní povahy.

Před přijetím nového občanského zákoníku, mělo pak toto rozlišování dalekosáhlý dopad, neboť v jeho důsledku se jednalo buď o nezákonný důkaz, v případě pořízení záznamu se soukromým obsahem (v užším smyslu), nebo o důkaz získaný v souladu se zákonem, v případě nahrávky pracovního, obchodního hovoru. Domnívám se, že s přijetím nového občanského zákoníku, se však důležitost rozdílného vnímání projevů osobní povahy do jisté míry vytratila, neboť, jak uvádím níže, došlo k rozšíření zákonných licencí. Tedy od 1. ledna

¹⁴³ TŮMA, Pavel. In LAVICKÝ a kol.: *Občanský zákoník I...*, s. 388–467, část XXVI.

¹⁴⁴ Kupříkladu rozsudek NS, sp. zn. 30 Cdo 64/2004 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2010, sp. zn. 22 Cdo 3717/2008

¹⁴⁵ § 11-16, zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, účinný do 31. 12. 2013

¹⁴⁶ Rozsudek NS, sp. zn. 30 Cdo 1585/2012

¹⁴⁷ Kupříkladu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 8 Afs 40/2012. Nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14

¹⁴⁸ Kupříkladu rozhodnutí ESLP ze dne 16.12.1992, Niemietz proti Německu, stížnost č. 13710/88, § 29

¹⁴⁹ TELEC: *Svolení, nebo zákonné licence...*, s. 879.

2014, to je od účinnosti stávajícího občanského zákoníku, je důkaz k ochraně práv získán v souladu s občanským zákoníkem, i když obsahuje projevy soukromí osoby, za předpokladu, že splní podmínky rovněž níže vytyčené.

Zároveň zde považuji za vhodné vyzvednout, že názory na charakter projevů osobní povahy se značně liší. Kromě shora uvedených právních názorů soudů, kupříkladu D. Mařádek hovoří dokonce o třech možných výkladech: „*1. projev, který objektivně umožňuje identifikovat konkrétního člověka, 2. projev, v němž dotyčný hovoří o soukromém životě, 3. projev, z něž vyzařuje povaha (charakter) dotčeného člověka,*“¹⁵⁰ kdy za správný považuje první výklad.¹⁵¹

Domnívám se pak, že pravda leží někde uprostřed. Projevy osobní povahy, jsou tak dle mého názoru skutečně takové, které objektivně umožňují identifikovat danou osobu, (což přímo koresponduje s definicí záznamů v úvodu této kapitoly), ale zároveň se domnívám, že jimi vždy bude zasaženo i do soukromí osob v širším smyslu, jak jej chápe Úmluva. Míra takového zásahu do soukromí se ale bude v jednotlivých případech v zásadě lišit v závislosti na době a místě, na kterém byla osoba nahrána, či jejím vztahu k předmětnému prostoru a na legitimním očekávání osoby.¹⁵² Nad to se pak vůbec nebude jednat o projevy osobní povahy v případě, že k nim „*dojde na veřejných shromážděních či jinak na veřejnosti v rámci činnosti úřední, obchodní a podobně.*“¹⁵³

2.1.1.2 Obsah a dosah ustanovení § 88 odst. 1 občanského zákoníku

Směrodatné je pak v mnou zkoumané záležitosti především ustanovení § 88 odst. 1 občanského zákoníku, jež udává: „*svolení (k zásahu do soukromí) není třeba, pokud se podobizna nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použije k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob.*“¹⁵⁴ Tímto občanský zákoník na první pohled oproti předchozí právní úpravě¹⁵⁵ výrazně rozšířil zákonné licence, tedy výjimky ze zákazu pořízení a užití zachycených projevů soukromí jednotlivce bez jeho svolení. Avšak, jak uvedl I. Telec, není tomu úplně tak, neboť již před účinností stávajícího občanského zákoníku byla tato licence v některých případech dovozována praxí.¹⁵⁶ Na druhou stranu však judikatura soudů byla dříve značně rozporuplná, když kupříkladu Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí

¹⁵⁰ MAŘÁDEK, David. Pořízení zvukového záznamu soukromou osobou a obecné možnosti jeho použití jako důkazního prostředku v civilním soudním řízení. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 13-14, s. 481, část II.

¹⁵¹ Tamtéž

¹⁵² MORÁVEK, Jakub. Kdy lze jako důkazní prostředek připustit záznam z kamerového systému? *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 13, s. 457, část VI.

¹⁵³ KNAP a kol.: *Ochrana osobnosti ...*, s. 325–326.

¹⁵⁴ § 88 odst. 1, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁵⁵ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013

¹⁵⁶ TELEC: *Svolení, nebo zákonné licence...*, s. 881.

v roce 1998 uvedl, že důkaz pořízený nahrávkou bez vědomí a souhlasu nahrávaných osob je pro rozpor se zákonem automaticky nepřijatelný.¹⁵⁷ Zároveň Ústavní soud ve svém rozhodnutí z roku 2006 považoval ze stejného důvodu za nepřijatelný záznam telefonického hovoru osob.¹⁵⁸ Dle mého názoru je nutné tato výše uvedená rozhodnutí dnes již považovat za překonaná s ohledem na znění § 88 odst. 1 občanského zákoníku.

Domnívám se pak, že i přes absenci výslovné zákonné úpravy měla být tato důsledně dovozována a následně soudem vždy zvažována i před účinností stávajícího občanského zákoníku, a to na základě poměrování ústavně chráněného práva na ochranu osobnosti a práva na spravedlivý proces, popřípadě dalších dotčených práv. Takovýto postup by totiž byl jedině v souladu s ústavním pořádkem, když Ústavní soud ve svých nálezech opakovaně vyjádřil myšlenku, že k omezení základních práv a svobod, zde práva na ochranu osobnosti, může dojít v případě kolize s jiným právem, a to i když ústavní úprava jeho omezení nepřipouští.¹⁵⁹

Přínos shora uvedené právní úpravy v § 88 odst. 1 občanského zákoníku pak tkví především v posílení právní jistoty a naplnění práva na spravedlivý proces osob přistupujících před soud s požadavkem rozhodnutí věci ve spravedlivém řízení a s žádostí o ochranu jejich práv.¹⁶⁰

2.1.1.3 Úskalí právní úpravy § 88. odst. 1 občanského zákoníku

Zároveň se však domnívám, že tato právní úprava má svá úskalí, která shledávám za první v tom, že není postaveno na jisto, jaký charakter mají mít tato práva a právem chráněné zájmy, k jejichž ochraně tato specifická zákonná licence slouží. Za druhé není z dikce zákona jasné, jakým způsobem budou vzájemně kolidující práva poměřována. A za třetí pak, kde a jak mají být předmětné záznamy užity, aby byl naplněn smysl a účel ustanovení. Při řešení těchto otázek pak vycházím mimo jiné z ustanovení § 2 odst. 1 občanského zákoníku, které připomíná základní ústavní východisko, a to, že „*každé ustanovení soukromého práva lze vykládat jenom ve shodě s Listinou základních práv a svobod a ústavním pořádkem vůbec...*“¹⁶¹

Povaha práv a právem chráněných zájmů

Při úvaze o povaze práv a právem chráněných zájmů, k jejichž ochraně měl být záznam pořízen a dále užit, vycházím z komentářové literatury, když v publikaci od Lavického a kol.

¹⁵⁷ Blíže viz rozsudek NS, sp. zn. 21 Cdo 1009/1998

¹⁵⁸ Blíže viz náleží Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05

¹⁵⁹ Kupříkladu náleží ÚS, sp. zn. I. ÚS 191/05

¹⁶⁰ DOLEŽAL, Tomáš. In MELZER a kol.: *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 560 (§ 88 odst. 1 OZ).

¹⁶¹ § 2 odst. 1, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

se dovozuje, že těmito právy jsou toliko subjektivní soukromá práva, neboť se autoři domnívají, že tato výjimka směřuje pouze k ochraně takovýchto práv. Z povahy právní úpravy pak dle vyjádřeného názoru zároveň plyne, že její uplatnění dosahuje toliko působnosti v rámci soukromého práva. Dle autora, P. Tůmy, je tak možné, že této zákonné licence se nebude moci domáhat osoba ve prospěch svých subjektivních veřejných práv jako je kupříkladu právo na informace.¹⁶² Je zde však dle mého názoru minimálně pominuta skutečnost, že právo na informace je právo ústavní.¹⁶³ V komentáři k občanskému zákoníku od J. Švestky a kol. se P. Pavlík k dané problematice vyjadřuje toliko obecně, když hovoří o restriktivním výkladu výjimek a zároveň označuje ustanovení § 90 občanského zákoníku za jakýsi korektiv.¹⁶⁴ Nejpodrobněji se tímto ustanovením zabývají v komentáři od F. Melzera a P. Téгла, kde mimo jiné najdeme, že příslušným ustanovením je spíše vyjádřen právní princip než právní pravidlo.¹⁶⁵

Ačkoliv samozřejmě zůstává otázkou, jak budou předmětné ustanovení vykládat soudy, domnívám se, že je zde stěžejní zdůraznit, že předmětné ustanovení má dle mého názoru sloužit k naplnění práva na spravedlivý proces. Práva či chráněné zájmy, k jejichž ochraně má být nahrávka pořízena a následně použita, mají tak být dle mého názoru vždy zaštitěna právě požadavkem na ochranu práva na spravedlivý proces. Tento můj názor pak vychází ze skutečnosti, že touto zvláštní licencí dochází k faktickému omezení ústavního práva na soukromí a ochranu osobnosti a zároveň z toho, že omezit ústavní právo lze v zásadě toliko v zájmu jiného ústavního práva. V daném případě pak zejména práva na spravedlivý proces na to, aby právo či zájem mohly být adekvátně chráněny soudem pomocí pravomocného a vykonatelného rozsudku v příslušném řízení. Je tak žádoucí, aby takto významné ústavní právo, jakým právo na ochranu soukromí nepochybně je, mohlo býti omezeno toliko ve prospěch jiného významného ústavního práva. Takový to závěr pak, jak se domnívám, nepřimo vyplývá i z komentářové literatury od F. Melzera a P. Téгла, když hovoří o tom, že by východiskem i nadále měla býti zásada nedotknutelnosti člověka a povaha chráněných práv a právních zájmů má tak být významná. Nad to je zde zároveň zmíněno užití testu proporcionality.¹⁶⁶

¹⁶² TŮMA, Pavel. In LAVICKÝ a kol.: *Občanský zákoník I...*, s. 533–537 (§ 88 odst. 1 OZ).

¹⁶³ Čl. 17 odst. 1, Listina základních práv a svobod

¹⁶⁴ PAVLÍK, Pavel. In ŠVESTKA, Jiří a kol.(ed). *Občanský zákoník: komentář. Svazek I, (§1 až 654)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 332 (§ 88 odst. 1 OZ).

¹⁶⁵ DOLEŽAL, Tomáš. In MELZER a kol.: *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 560 (§ 88 odst. 1 OZ). K problematice principů a pravidel kapitola I. Dotčená základní práva.

¹⁶⁶ DOLEŽAL, Tomáš. In MELZER a kol.: *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 560 (§ 88 odst. 1 OZ).

Způsob poměrování práv

V otázce, jaký způsob poměrování práv a oprávněných zájmů má být užit je samozřejmě nutné vycházet z odpovědi na předchozí problematiku. Z tohoto důvodu se nemohu v dané problematice ztotožnit s názorem D. Mařádka, který ve svém článku uvádí, že v režimu soukromého práva je třeba provést test podle předmětného ustanovení a nikoli takzvaný test proporcionality.¹⁶⁷ Naopak, jak uvádí T. Doležal v komentáři F. Melzera a P. Téglu, lze ustanovení občanského zákoníku považovat za zákonné ukotvení možnosti vzájemně poměřovat kolidující práva. Tato kolidující práva budou pak poměřována za užití ústavního testu proporcionality, jehož užitím s ohledem na okolnosti případu dojde soud jedině k legitimnímu závěru o tom, jaké z práv musí být v nezbytném rozsahu omezeno pro ochranu druhého, kolidujícího práva.¹⁶⁸ Dle mého názoru je pouze takovýto výklad předmětného ustanovení plně v souladu s ústavním pořádkem a nelze připustit myšlenku, že by touto právní úpravou došlo k faktickému vyloučení užití testu proporcionality v otázce, která se tak významně dotýká ústavních práv.

Způsob užití nahrávek

Za třetí je třeba zdůraznit, že ze skutečnosti, že je touto licencí přímo omezována ochrana osobnosti a soukromí, je nutné dojít k závěru, že takové záznamy získané podle ustanovení § 88 odst. 1 občanského zákoníku, budou moci být užitý toliko v příslušném právním řízení, především tedy ve správním či soudním řízení.¹⁶⁹ Domnívám se, že takový přístup je jediný správný, neboť jinak by mohlo docházet k zcela nepřiměřeným zásahům do práva na ochranu soukromí. Nad to v situacích, kdy by takové omezení práva na ochranu soukromí po provedení testu proporcionality nebylo vyhodnoceno jako oprávněné a přiměřené. Nelze tak dle mého názoru nikterak dovozovat, že je možné kupříkladu takové záznamy volně zveřejňovat.

Zároveň považuji za vhodné, zde zmínit ustanovení § 90 občanského zákoníku, jehož obsahem je korektiv zákonných licencí. Tyto jsou i nadále pouze výjimkami z obecného pravidla, které nemají býti dále rozšiřovány,¹⁷⁰ když záznam „*nesmí být využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka.*“¹⁷¹ Tato přiměřenost se projeví, jak ve

¹⁶⁷ MAŘÁDEK: *Soukromě pořízený...*, s. 709, část VI.

¹⁶⁸ DOLEŽAL, Tomáš. In MELZER a kol.: *Občanský zákoník: velký komentář...*, s. 560 (§ 88 odst. 1 OZ).

¹⁶⁹ TŮMA, Pavel. In LAVICKÝ a kol.: *Občanský zákoník I...*, s. 533–537, část III (§ 88 odst. 1 OZ).

¹⁷⁰ TŮMA, Pavel. In Tamtéž, s. 565–566 (§ 90 OZ).

¹⁷¹ § 90, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

formě, tak v jeho obsahu a rozsahu a má být posuzována se zřetelem k příslušným ustanovením Listiny.¹⁷² Domnívám se, že je tímto predestinována zásada přiměřenosti, kterou dále rozvíjí právě test proporcionality v případě kolize dvou základních práv či svobod.

Ze shora uvedeného pak především vyplývá, že nadále již nebude možné v rámci soudního řízení nepřipustit důkaz získaný soukromou osobou bez souhlasu dotčené osoby s pouhým odkazem na skutečnost, že byl záznam opatřen v rozporu s ochranou osobnosti a soukromí upravenou občanským zákoníkem. Na druhou stranu pak dle mého názoru zůstává možnost nepřipustit důkaz z důvodu nepřiměřeného zásahu do soukromí osoby, v případě, že za užití testu proporcionality dojde příslušný soud k takovému závěru, že právo zaznamenané osoby v dané věci převažuje. O tom, jaké aspekty má při svém rozhodování soud zvažovat, pojednávám v jiné kapitole.¹⁷³

2.1.2 Ústavně konformní výklad zákona o ochraně osobních údajů

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, je další právní úpravou, se kterou je třeba v případě pořízení důkazu, v podobě nahrávky získané bez souhlasu soukromou osobou, počítat a důkladně se jí zabývat.

Zprvu je zde třeba říci, že se jedná o zákon, jež je součástí práva veřejného, ale porušen může být samozřejmě i v případě soukromoprávního sporu. Poskytuje totiž ochranu osobním údajům zpracovaným nejen správními orgány, ale i fyzickými a právníckými osobami.¹⁷⁴ Osobním údajem je pak rozuměna libovolná informace, z které lze subjekt údajů identifikovat, a to jak přímo, tak nepřímo. Pod tento pojem tak spadá nejen fyzická podoba, ale například i hlas osoby.¹⁷⁵ Není tu tak pochyb, že v případě pořízení a následného užití obrazového či zvukového záznamu jako důkazu, respektive důkazního prostředku, zde může dojít ke kolizi s tímto zákonem.

2.1.2.1 Vztah občanského zákoníku a zákona o ochraně osobních údajů

První problémem, který je třeba řešit, je vztah tohoto zákona k právní úpravě ochrany projevů osobní povahy dle občanského zákoníku. Na tento existují rozdílné názory, kupříkladu D. Mařádek vyjádřil názor, že je mezi nimi toliko vztah konkurence. Oba zákony pak podle něj nezávisle na sobě regulují totožnou věc, avšak z jiného úhlu pohledu. Občanský zákoník má tak chránit toliko právo na ochranu projevů osobní povahy, zákon o ochraně osobních údajů

¹⁷² PAVLÍK, Pavel. In ŠVESTKA a kol.: *Občanský zákoník: komentář...*, s. 336 (§ 90 OZ).

¹⁷³ V kapitole 2.2.2. Návod na postup obecného soudu

¹⁷⁴ § 3 odst. 1, zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

¹⁷⁵ § 4 písm. a), Tamtéž

pak soukromí jako takové. Při této úvaze vychází autor ze svého pojetí, že projev osobní povahy a soukromí jsou dvě naprosto rozdílné věci,¹⁷⁶ s čímž, jak uvádím v předchozí kapitole, se nemohu zcela ztotožnit.¹⁷⁷ Toto rozdělení mi pak přijde nelogické, neboť D. Mařádek zároveň v úvodu totožného článku definuje projev osobní povahy jako takový, který umožňuje identifikovat konkrétního člověka,¹⁷⁸ což je shodné se zákonnou definicí osobních údajů dle příslušného zákona. Není mi tak jasné, proč by pak obsahově stejný pojem, byl jednou projevem ochrany soukromí, a v druhém případě zase projevem práva na ochranu projevů osobní povahy. Zde pak podotýkám, že účelem právní úpravy ochrany osobních údajů je dle znění zákona skutečně „ochrana před neoprávněným zasahováním do soukromí.“¹⁷⁹

Naproti tomu F. Nonnemann¹⁸⁰ uvádí, že je takřka nemožné najít obecnou hranici pro zodpovězení otázky, kdy se osoby mohou ochrany svých práv domáhat pouze za užití občanského zákoníku a kdy je již možné užít i veřejnoprávní regulaci. Zároveň je pak toho názoru, že pokud se bude jednat o zpracování osobních údajů dle příslušných ustanovení zákona o ochraně osobních údajů a věc tak bude spadat do působnosti tohoto zákona, užije se tento namísto občanského zákoníku. Dovojuje zde tak specialitu zákona o ochraně osobních údajů k občanskému zákoníku.¹⁸¹

Já bych pak při řešení této otázky vycházela především z dané věci. V případě mnou posuzovaných důkazních prostředků v podobě záznamu dojde v mnoha případech k možné aplikaci obou zákonů, které z mého pohledu chrání velice podobné právní statky pouze do jisté míry rozdílnými způsoby. Dle občanského zákoníku se dotčená osoba může bránit zásahu do soukromí a požadovat především zdržení se zásahu, obnovení předešlého stavu či náhradu újmy, když požadavek bude projednán v rámci civilního soudního řízení.¹⁸² Na druhou stranu zákon o ochraně osobních údajů upravuje především dozor Úřadu na ochranu osobních údajů a přestupky včetně sankcí.¹⁸³ Jako problematické by se pak mohlo jevit ustanovení § 21 zákona o ochraně osobních údajů, které se zabývá právy osob, jejichž osobní údaje mají být

¹⁷⁶ MAŘÁDEK: *Pořízení zvukového záznamu...*, s. 485, část IV.

¹⁷⁷ Blíže viz kapitola 2.1.1.1. Problematika pojmu „projev osobní povahy“

¹⁷⁸ MAŘÁDEK: *Pořízení zvukového záznamu...*, s. 481, část II.

¹⁷⁹ § 1, zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

¹⁸⁰ Zaměstnanec Úřadu pro ochranu osobních údajů, spoluautor komentáře k zákonu o ochraně osobních údajů (KUČEROVÁ, Alena a kol. *Zákon o ochraně osobních údajů: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 516 s.)

¹⁸¹ NONNEMANN, František. Využití nahrávky fyzické osoby jako důkazního prostředku z pohledu ochrany osobních údajů. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 23–24, s. 831, část III.

¹⁸² § 82 odst. 1, 2956, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 7 odst. 1, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁸³ Kupříkladu Hlava IV. – VII., zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

zneužívány.¹⁸⁴ To má však především soukromoprávní charakter.¹⁸⁵ Předmětným ustanovením je pak dána možnost žádat vysvětlení či odstranění nastalého stavu po zpracovateli osobních údajů. V případě žádosti o náhradu nemajetkové újmy, pak zákon dále odkazuje na občanský zákoník.¹⁸⁶

Vztah těchto dvou zákonů by pak dle mého názoru bylo možné rozklíčovat na základě následujících aspektů. Za prvé ustanovení § 1 odst. 1 občanského zákoníku, které stanovuje obecné pravidlo nezávislosti uplatňování soukromého práva na právu veřejném. Za druhé pak na základě judikatury Ústavního soudu České republiky, kde je mimo jiné vyjádřeno: „*Právní řád, založený na principech jednoty, racionality a vnitřní obsahové bezrozpornosti, s sebou nutně přináší imperativ stejného náhledu na srovnatelné právní instituty, byť upravené v rozdílných právních předpisech či dokonce odvětvích*“¹⁸⁷ Obdobný postoj pak vyjádřil ÚS i v jiném rozhodnutí: „... nelze mít za to, že mezi právem veřejným a soukromým je nepřekonatelná mez a že předpisy práva veřejného jsou aplikovatelné zcela bez ohledu na právo soukromé. Právo soukromé a právo veřejné jsou dvě pouze relativně oddělené části jednotného právního řádu. Relativnost jejich oddělení spočívá v tom, že primárně směřují k ochraně odlišných zájmů. Veřejné právo směřuje primárně k ochraně zájmů veřejných a soukromé právo primárně k ochraně zájmu jednotlivců. To však neznámá, že právo soukromé nemůže odkazovat či navazovat na některé pojmy práva veřejného nebo tyto pojmy recipovat a vice versa. Odkazuje-li proto veřejné právo na pojem práva soukromého, je povinností příslušného orgánu, který je činný na poli práva veřejného, interpretovat a aplikovat i tyto soukromoprávní pojmy.“¹⁸⁸ A za třetí na základě zachování zásady ultima ratio, podle které lze prostředky správního práva, to je především aplikace správního trestání, užít pouze za situace, kdy by užití prostředků, jež skýtá soukromé právo, buď nepřicházelo v úvahu, či by jejich užití nevedlo k naplnění předpokládaného účelu nebo tyto prostředky již byly vyčerpány.¹⁸⁹

Domnívám se tak, že zákon o ochraně osobních údajů chrání nejen veřejný zájem na ochraně osobních údajů, ale i zájem jednotlivce na ochraně jeho údajů, když do jisté míry dále specifikuje práva upravená v občanském zákoníku. Můj názor je pak takový, že oba zákony

¹⁸⁴ § 21, zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

¹⁸⁵ KUČEROVÁ, Alena. In KUČEROVÁ, Alena a kol. *Zákon o ochraně osobních údajů: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2 (§ 1 OchOsÚ).

¹⁸⁶ § 21 odst. 1 písm. a), b), odst. 3, zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

¹⁸⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 2/2010

¹⁸⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2007, sp. zn. I. ÚS 531/2005

¹⁸⁹ FOLDOVÁ, Vanda. In KUČEROVÁ a kol.: *Zákon o ochraně osobních údajů...*, s. 20 (§ 3 odst. 3 OchOsÚ).

mohou být v dané věci uplatněny pro efektivní naplnění ochrany osobnosti člověka. Je tak pak na každém, zda půjde cestou soukromoprávní žaloby či cestou podnětu k Úřadu na ochranu osobních údajů, či žádosti o vysvětlení dle ustanovení § 21 daného zákona, jak jej výše uvádím. Oba zákony a jimi poskytovaná ochrana tak dle mého názoru mohou existovat v zásadě vedle sebe bez nutnosti vyloučení jedné právní úpravy. A to především proto, že zákon o ochraně osobních údajů sám na ochranu poskytovanou občanským zákoníkem odkazuje a zároveň pak poskytuje osobě další možnosti ochrany výslovně nestanovené v občanském zákoníku.¹⁹⁰ Zároveň se domnívám, že pokud by došlo k významnému ohrožení veřejného zájmu, bylo by spíše na místě upřednostnit veřejnoprávní úpravu, což se ale v řešené věci jeví spíše jako méně pravděpodobné. Naopak co se týče dozoru Úřadu a zejména pak správního trestání ten by měl být Úřadem uplatňován, pouze pokud je to nezbytné dle shora uvedené zásady ultima ratio.

Pro dosažení určité míry jistoty o legálnosti počinání by tak mělo být získání důkazu v zásadě v souladu s oběma právními úpravami.¹⁹¹ Podmínky pro zákonné získání důkazu dle zákona o ochraně osobních údajů, pak rozebírám v následující kapitole. Nutno podotknout, že tyto se v mnohém připomínají test proporcionality, což považuji za vítané.

2.1.2.2 Úskalí právní úpravy ochrany osobních údajů při zpracování osobních údajů jako důkazu

Jak v bezprostředně předcházející kapitole uvádím, je třeba při posuzování možného užití záznamu jako důkazu šetřit i právní úpravu ochrany osobních údajů. K tomuto je třeba pojmout zákon o ochraně osobních údajů komplexně a naplnit v požadovaném rozsahu a kvalitě níže vytyčené body.

Užití pro osobní potřebu

Předně zákon o ochraně osobních údajů rozlišuje tzv. domácí výjimku ze své působnosti, kterou upravuje v ustanovení § 3 odst. 3 tohoto zákona takto: „*tento zákon se nevztahuje na zpracování osobních údajů, které provádí fyzická osoba výlučně pro osobní potřebu.*“¹⁹² Je ale možné užití záznamu jako důkazu považovat za užití pro vlastní potřebu? K této otázce se částečně vyjádřil i Nejvyšší správní soud a nad to i Soudní dvůr Evropské unie v tzv. kauze Ryneš. Ve své podstatě se věc týkala kamerového systému, který na svůj dům umístil žalobce, s cílem objasnit identitu osob, které na něj a jeho rodinu opakovaně útočili. Problémem však bylo to, že předmětný kamerový systém byl umístěn tak, že zachycoval i

¹⁹⁰ § 21 odst. 1-3, zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

¹⁹¹ Zde podotýkám, že opatření důkazu v rozporu se zákonem neznamená jeho automatickou nepřípustnost.

¹⁹² § 3 odst. 3, zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

veřejné prostranství před domem, za což mu byla udělena pokuta ze strany Úřadu pro ochranu osobních údajů. V rámci tzv. předložení předběžných otázek Soudnímu dvoru Evropské unie¹⁹³ tento vyjádřil, že „*provozování kamerového systému – při kterém je obrazový záznam zachycující osoby ukládán formou nekonečné smyčky do takového nahrávacího zařízení, jako je pevný disk – umístěného fyzickou osobou na jejím rodinném domě za účelem ochrany majetku, zdraví a života majitelů domu, přičemž takový systém zabírá též veřejné prostranství, nepředstavuje zpracování údajů pro výkon výlučně osobních či domácích činností ve smyslu uvedeného ustanovení.*“¹⁹⁴ Naproti tomu instalace a užívání kamerového systému za účelem ochrany majetku, který nezachycuje soukromí jiných osob pak spadá pod tuto výjimku z působnosti zákona. Užití záznamu takto získaného bude také spadat pod pojem osobní potřeby za předpokladu, že se bude správce údajů stále držet předchozího účelu a typicky toliko předloží nahrávku Policii České republiky, o exces by pak šlo, pokud by přistoupil k zveřejnění nahrávky kupříkladu na sociální síti.¹⁹⁵

V ostatních případech je dle mého názoru třeba vycházet z obecné představy o pojmu „pro osobní potřebu“, když komentářová literatura ho chápe jako zpracování osobních údajů fyzickou osobou, která tak činí s cílem naplnit své osobní potřeby či potřeby její rodiny. Typicky se zde bude jednat o adresáře, deníky či korespondenci, tyto pak nesmějí být zveřejňovány. Zároveň musí být tato osobní potřeba legitimní a legální a nemůže jít tak o zpracování osobních údajů pro účely vydírání či stalkingu, nad to ani nelze takové údaje získat nelegálně, typicky krádeží.¹⁹⁶ V případě velké části důkazů získaných soukromou osobou budou tyto pravděpodobně zasahovat do soukromí jiných osob či do veřejného prostranství. Zároveň je třeba vycházet ze skutečnosti, že se jedná o výjimku z pravidla, která má být vykládána restriktivně. Jsem tedy toho názoru, že z tohoto důvodu je třeba pojem „pro osobní potřebu“ vykládat spíše úžeji. Domnívám se tak, že v řadě případů získání nahrávek jako důkazů se tato výjimka neuplatní. A v zájmu jistoty je tak třeba ve většině případů, vyjma shora specifikovaného kamerového systému zachycujícího pouze soukromé prostory, posuzovat soulad získání důkazu s právní úpravou stanovenou zákonem o ochraně osobních údajů.

¹⁹³ Zákon o ochraně osobních údajů je totiž provedením Směrnice EP a R 95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

¹⁹⁴ Rozhodnutí IV. senátu Soudního dvora EU ze dne 11. 12. 2014, Ryneš proti Úřadu pro ochranu osobních údajů, C-212/13

¹⁹⁵ Blíže k této problematice kupříkladu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 6. 2016, sp. zn. 3 As 118/2015

¹⁹⁶ FOLDOVÁ, Vanda. In KUČEROVÁ a kol.: *Zákon o ochraně osobních údajů...*, s. 19 (§ 3 odst. 3 OchOsÚ).

Legální a legitimní účel zpracování osobních údajů

Za základní povinnost či dokonce princip ochrany osobních údajů pak považuje F. Nonnemann legální a legitimní účel zpracování osobních údajů. V této věci je tímto účelem ochrana práv a oprávněných zájmů druhé osoby, která získá osobní údaje s cílem použít je jako důkaz v příslušném řízení. Zajisté se ochrana práv a právních zájmů dá považovat v prostředí demokratického právního státu vyznačujícího se úctou k základním právům za legitimní účel. Při stejné úvaze je pak možné dojít i k závěru o legálnosti takového počínání, neboť ochrana práv není zakázána. Při absenci takového legálního a legitimního účelu je jinak zpracování údajů protiprávní. Příkladem nepřijatelného účelu je takový, jež přímo směřuje k diskriminaci a poškozování cizích práv.¹⁹⁷ Tuto protiprávnost je pak možné dovodit ze skutkových podstat přestupků dle daného zákona,¹⁹⁸ ale dle mého názoru i z požadavku bezrozpornosti právního řádu jako celku, když jedním zákonem nemůže být z podstaty věci chráněno něco, co jiný předpis označuje za nežádoucí, respektive protiprávní.

Oprávněný důvod ke zpracování osobních údajů bez souhlasu

Musí zde zároveň být dán i právní titul zpracování, respektive alespoň jeden ze zákonných důvodů uvedených v ustanovení § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů. Je totiž velice nepravděpodobné, že bude zpracování osobních údajů kryto v dané záležitosti souhlasem. Musí tak být naplněna jedna z tam specifikovaných výjimek pro možné zpracování osobních údajů, respektive užití důkazu, bez souhlasu příslušné osoby.¹⁹⁹ Na danou situaci je pak možné aplikovat toliko důvod stanovený v § 5 odst. 2 písm. e) příslušného zákona. Osobní údaje lze bez souhlasu tak zpracovat v případě, že *„je to nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby; takové zpracování osobních údajů však nesmí být v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života.“*²⁰⁰

Dle F. Nonnemanna je tedy pro aplikaci výše uvedeného ustanovení třeba splnit dvě podmínky. Za první nezbytnost ochrany práv a právem chráněných zájmů. Za druhé přiměřenost, či proporcionalitu, zásahu do ochrany osobnosti způsobeného zpracováním osobních údajů bez souhlasu vůči chráněnému právu a zájmu osoby, k jejichž ochraně má

¹⁹⁷ NONNEMANN: *Využití nahrávky...*, s. 832, část IV.

¹⁹⁸ § 44 odst. 2 písm. a), § 45 odst. 1 písm. a), zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů: přestupku se dopustí, když *„...stanoveným účelem zpracování poruší povinnost nebo překročí oprávnění vyplývající ze zvláštního zákona“*

¹⁹⁹ § 5 odst. 2, Tamtéž

²⁰⁰ § 5 odst. 2 písm. e), Tamtéž

záznam sloužit.²⁰¹ Nezbytnost se pak dle komentářové literatury dále rozpadá do tří dílčích kritérií. „*Jedná se o nezbytnost zpracování, dále o ochranu práv (resp. Právem chráněných zájmů), a dále že předchozí dvě kritéria se vztahují ke správci, příjemci nebo jiné dotčené osobě.*“²⁰² V souladu s výše uvedeným tak bude získání nahrávky, pokud zde není jiná možnost, jak ochránit a prokázat svoje práva a zájmy, a to jak bez užití osobních údajů či i zpracováním osobních údajů, avšak na jiném právním základě. Takovéto posouzení otázky nezbytnosti bude muset provést již sám správce před samotným získáním nahrávky. Naplnění této podmínky bude poté posuzováno objektivně a nebude tak postačovat subjektivní pocit správce osobních údajů. Oprávněnými právy a zájmy pak budou zpravidla takové, jež vycházejí z ústavního pořádku, jako je typicky ochrana vlastnického práva. Autoři komentářové literatury k předmětnému zákonu však připouští, stejně jako někteří autoři komentáře k občanskému zákoníku, rovněž možnou argumentaci právy a zájmy vycházejícími toliko ze zákona.²⁰³ Jako v případě ochrany ze strany občanského zákoníku se domnívám, že pokud bude takovéto zákonné právo kryto právem na spravedlivý proces, je zde možné i takovýmto zákonným právem argumentovat v případě omezení práva na ochranu osobnosti v řešené problematice. Zároveň pak bude muset být záznam pořízen tak, aby k zásahu do práva na ochranu osobnosti došlo v co nejmenší možné míře. A tento zásah nebyl v poměru k chráněnému právu významnější, hlubší či znatelnější.

Ve své podstatě spolu s výše uvedeným legitimním a legálním účelem tímto dochází k naplnění základních kritérií testu proporcionality na zákonné úrovni. To uvádí i F. Nonnemann, když konstatuje, že soud bude zřejmě při posuzování legálnosti důkazu, respektive důkazního prostředku, provádět test proporcionality, když na jeho základě dospěje k závěru o přípustnosti či nepřípustnosti důkazu.²⁰⁴ Co se kritéria vhodnosti týče, domnívám se, že ačkoliv není explicitně vyjádřeno, lze ho dovodit ze samé logiky věci. Nahrávku lze samozřejmě pořídit a užít, a tím oslabit ochranu osobních údajů, toliko pokud na jejím základě lze vytyčená práva a zájmy chránit.

²⁰¹ NONNEMANN: *Využití nahrávky...*, s. 832, část IV.

²⁰² POSPÍŠIL, Daniel. In KUČEROVÁ a kol.: *Zákon o ochraně osobních údajů...*, s. 146 (§ 5 odst. 2 písm. e) OchOsÚ).

²⁰³ POSPÍŠIL, Daniel. In Tamtéž, s. 146 (§ 5 odst. 2 písm. e) OchOsÚ).

²⁰⁴ NONNEMANN: *Využití nahrávky...*, s. 833, část IV.

Povinnost otevřenosti a poctivosti a povinnost informovat

Zároveň je zde dále třeba sledovat povinnost otevřenosti a poctivosti získávání osobních údajů, jejíž legální definice zní: „*správce je povinen shromažďovat osobní údaje pouze otevřeně; je vyloučeno shromažďovat údaje pod záminkou jiného účelu nebo jiné činnosti.*“²⁰⁵ Na první pohled by se mohlo zdát, že pořizování předmětných důkazních prostředků bude v drtivé většině s tímto ustanovením v rozporu, neboť se povětšinou jedná o skryté získávání osobních údajů. Autoři komentářové literatury však výslovně uvádějí, že kamerové systémy k ochraně majetku jsou s tímto ustanovením v souladu.

Povinnost otevřenosti totiž úzce souvisí s povinností informovat osoby o podstatných aspektech získávání údajů.²⁰⁶ Což vyplývá i z úmyslu zákonodárců vyjeveném v důvodové zprávě, když uvádějí, že otevřeně znamená takovým způsobem, aby o tom osoba věděla.²⁰⁷ Pro předmětný účel získání osobních údajů pak ale existuje zvláštní úprava nutnosti poskytnutí informací, když je dána povinnost informovat bez zbytečného odkladu, oproti obecné povinnosti informovat při úkonech spojených se shromažďováním údajů.²⁰⁸ Z tohoto lze dle F. Nonnemanna dovozovat, že zákon o ochraně osobních údajů dává jistý prostor pro situace, kdy nelze předmětné informace poskytnout před či přímo při získávání údajů. Dle jeho názoru dává tedy zákon možnost tyto informace, vzhledem k ochraně účelu jejich získání, podat až poté, kdy jimi nemůže být zmařen příslušný účel.²⁰⁹ Takovýto závěr považuji za správný, neboť za prvé se domnívám, že povinnost otevřenosti a informování jsou obsahově velice podobné a tímto neodmyslitelně spjaté. A za druhé by opačným, to je striktním přístupem, dle mého názoru došlo k situaci, kdy by zde sice existoval zákonem chráněný účel získání osobních údajů, ale jeho faktické ochrany a realizaci by odporovala výše uvedená povinnost. Takovéto vnitřní rozpornosti zákona jsou pak nežádoucí a je zde tak třeba zvolit výklad, který jim předchází.

Eurokonformním výkladem dále dojdeme k závěru, že s požadavkem poctivosti je pak v rozporu kupříkladu situace, kdy bude osoba získávající údaje tvrdit, že je získává toliko k naplnění jiného účelu, než je ochrana práv a oprávněných zájmů. V souladu se zákonem o ochraně osobních údajů tak nebude situace, kdy nahrávající uvede druhou osobu v omyl o účelu nahrávky. V takovém případě je pak nastalou situaci třeba posoudit jako porušení zákona o

²⁰⁵ § 5 odst. 1 písm. g), zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

²⁰⁶ NOVÁKOVÁ, Ludmila. In KUČEROVÁ a kol.: *Zákon o ochraně osobních údajů...*, s. 129-130 (§ 5 odst. 1 písm. g) OchOsÚ).

²⁰⁷ K § 5 1g/, důvodová zpráva k návrhu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

²⁰⁸ § 11 odst. 5 a § 11 odst. 1, zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

²⁰⁹ NONNEMANN: *Využití nahrávky...*, s. 835, část V.

ochraně osobních údajů²¹⁰ a možnost užití záznamu jako důkazu dále posuzovat prostřednictvím testu proporcionality v případě kolize dvou ústavních práv.

Citlivé osobní údaje

Pořízením důkazu může zároveň dojít k zasažení do citlivých údajů. Tyto chápe příslušný zákon mimo jiné jako takové osobní údaje, které mají vypovídající schopnost o rasovém původu, politických či náboženských přesvědčeních či zdravotním stavu. Řadí mezi ně pak i biometrické údaje.²¹¹ Jejich zpracování pak představuje vyšší míru zásahu do soukromí, než je tomu tak u osobních údajů, a proto jsou i více chráněny. V otázce získání a použití nahrávky jsou klíčové především zmíněné biometrické údaje, jako je kupříkladu užití technologie hlasové biometrie.

Tyto citlivé údaje pak bude možné získat na základě právního titulu stanoveného v ustanovení § 9 písm. h) zákona o ochraně osobních údajů, pokud: „*je zpracování nezbytné pro zajištění a uplatnění právních nároků.*“²¹² Obecně se pak získání citlivých údajů bude posuzovat obdobně jako u osobních údajů, jak výše uvádím. Je zde však samozřejmě třeba posoudit otázku nezbytnosti získání citlivých údajů. To je, zda účelu nebylo možné dosáhnout kupříkladu toliko zpracováním osobních údajů.²¹³

Přidružené povinnosti

Se zpracováním údajů jsou zároveň spojeny určité povinnosti. Touto je například povinnost uchovávat získané osobní údaje toliko po dobu nutnou k naplnění účelu jejich zpracování,²¹⁴ to je v daném případě pouze do skončení soudního řízení a vyřešení sporu. Neméně důležitou je tzv. oznamovací povinnost správce údajů vůči Úřadu o plánovaném zpracování osobních údajů.²¹⁵ Dále povinnost užít osobní údaje toliko ke stanovenému účelu²¹⁶ či je zabezpečit proti neoprávněnému či nahodilému přístupu k nim.²¹⁷

Porušením těchto povinností je například uchovávání nahrávky i po definitivním vyřešení právní věci, zveřejnění záznamu prostřednictvím sociální sítě, opomenutí oznámení

²¹⁰ NOVÁKOVÁ, Ludmila. In KUČEROVÁ a kol.: *Zákon o ochraně osobních údajů...*, s. 129-130 (§ 5 odst. 1 písm. g) OchOsÚ).

²¹¹ § 4 písm. b), zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

²¹² § 9 písm. h), Tamtéž

²¹³ NONNEMANN: *Využití nahrávky...*, s. 833, část IV.

²¹⁴ § 5 odst. 1 písm. e), zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

²¹⁵ § 16, Tamtéž

²¹⁶ § 5 odst. 1 písm. f), Tamtéž

²¹⁷ § 13 odst. 1, Tamtéž

příslušnému Úřadu nebo umožnění jiným osobám se záznamem nakládat. Ve všech těchto případech se zajisté jedná o jednání v rozporu s tímto zákonem, které naplňuje příslušné skutkové podstaty přestupků. Pro nás je však klíčové, zda taková to shora uvedená pochybení mohou mít vliv na zákonnost pořízení nahrávky a na přípustnost jejího užití jako důkazu. Dle F. Nonnemanna nebudou mít tato pochybení bezprostřední vliv,²¹⁸ což považuji za jediný správný názor.

Domnívám se, že tato jednotlivá výše specifikovaná provinění nemají přímou souvislost s užitím nahrávky jako důkazního prostředku a neměly by tak být s touto možností užití záznamu v soudním řízení směřovány. Zároveň je však v zásadě v pořádku je případně postihnout v rámci správního řízení, pokud jsou splněny podmínky pro takové počínání. Tuto úvahu o vhodnosti oddělení obou záležitostí mimo jiné podporuje i nedávné rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, který potvrdil oprávněnost pokuty uložené Úřadem za zveřejnění fotografie pachatele na sociální síti, když tímto zároveň nebyla nijak zmenšena oprávněnost užití důkazu, zde v trestním řízení.²¹⁹ Dále co se oznamovací povinnosti týče, přímo Ústavní soud ve svém rozhodnutí uvádí, že ačkoliv se jedná o přestupek, „nelze jej hodnotit jako porušení právního předpisu takové závažnosti, která by měla za následek absolutní neúčinnost důkazu.“²²⁰ Pominutí oznámení Úřadu tak nezpůsobuje neoprávněnost instalace kamerového systému a následného užití záznamu.²²¹ Tato myšlenka je vyjádřena i v rozhodnutí Nejvyššího soudu, který judikoval, že ačkoliv byla v trestním řízení jako jeden z důkazů užitá evidence Státního ústavu pro kontrolu léčiv, který ale evidoval citlivé údaje o osobách kupujících v lékárnách prekursory neoprávněně, nezakládá toto pochybení nepřipustnost a nezákonnost trestního stíhání příslušných osob.²²²

Závěrem je třeba říci, že každé pořízení a užití záznamu zachycujícího osobní údaje bude třeba posuzovat individuálně s ohledem na všechny okolnosti případu. Z výše uvedeného pak vyplývá, že v případě, že budou naplněna shora uvedená kritéria, bude také naplněna legalita získání důkazu dle zákona o ochraně osobních údajů. V opačném případě, tedy v případě porušení některé z vymezených povinností, je dále třeba posuzovat, zda se jedná o takové porušení, jež má za následek protiprávní získání důkazu. Pokud ano, pak je zřejmé, že se jedná o nezákonný důkaz a je zde pak dán zajisté prostor pro poměrování základních práv za

²¹⁸ NONNEMANN: *Využití nahrávky...*, s. 835, část V.

²¹⁹ Rozsudek NSS, sp. zn. 3 As 118/2015

²²⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2425/2009

²²¹ Tamtéž

²²² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. 6 Tdo 84/2013

užití testu proporcionality, čemuž se věnuji v jiné kapitole.²²³ Nad to, jak uvádím výše, jsem toho názoru, že i posuzování zákonnosti dle tohoto zákona má svůj nepochybný základ v testu proporcionality, když se jednotlivá kritéria svým charakterem k němu přinejmenším značně přibližují.

2.1.3 Dílčí závěr

Průlomové v otázce možného získání důkazu v podobě nahrávky zákonným způsobem je v tomto směru tedy ustanovení § 88 odst. 1 občanského zákoníku, když na jeho užití pak panují rozdílné názory. Jak výše blíže rozebírám, přikláním se k názoru, že tímto ustanovením byla v podstatě zákonem stanovena povinnost soudu posuzovat střet proti sobě stojících práv. Domnívám se, že v případě nedostání této povinnosti ze strany soudu, by došlo k situaci, kdy by nahrávka byla tzv. opomenutým důkazem. Tedy navrhnutým důkazním prostředkem, který nebyl soudem proveden či vzat v úvahu při závěrečném hodnocení důkazů, aniž by bylo náležitě zdůvodněno, proč tak soud činí,²²⁴ a to právě důkladným provedením testu proporcionality. Tomuto závěru o potřebě posouzení kolize dvou práv pak přisvědčují i posuzované aspekty v případě zákonnosti pořízení nahrávky dle zákona o ochraně osobních údajů. Je tak, na rozdíl od předchozí právní úpravy, možné získat obrazový či zvukový záznam jednání jiné osoby bez jejího souhlasu, a to bez porušení právních předpisů chránící osobnost člověka.

Nadále tak můžeme rozlišovat dvě skupiny důkazních prostředků v dané problematice, to je obrazových či zvukových nahrávek. A tedy takové, které jsou získány v zásadě, jak v souladu s právní úpravou občanského zákoníku, tak se zákonem o ochraně osobních údajů, tedy zákonně získané důkazy. A takové, které jsou s povinnostmi stanovenými těmito právními předpisy v rozporu a jedná se tak o protiprávně získané důkazy.

Aby soud došel k závěru o zákonnosti, respektive nezákonnosti, získání a užití důkazního prostředku ve formě záznamu, bude tedy muset dle mého názoru i nadále posuzovat kolizi dvou proti sobě stojících práv, to je zpravidla práva na ochranu osobnosti a práva na spravedlivý proces. A zároveň se rovněž zabývat specifickými podmínkami danými zákonem o ochraně osobních údajů. Zásadním způsobem se tak mění hlavně to, jak výše uvádím, že od účinnosti nového občanského zákoníku již má soud povinnost tento střet zkoumat. V případě, že soud dojde k závěru, že pořízením nahrávky došlo k omezení práva na ochranu osobnosti

²²³ Zejména kapitola 2.2.2. Návod na postup obecného soudu

²²⁴ K tzv. opomenutým důkazům kupříkladu nález Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2002, sp. zn. III. ÚS 173/02

v přiměřené a odůvodněné míře za účelem ochrany a výkonu práv zaštitěných právem na spravedlivý proces²²⁵ a zároveň byly naplněny požadavky zákona o ochraně osobních údajů, bude se jednat o zákonně pořízený důkaz a soud ho při svém rozhodování věci vezme v rámci volného hodnocení důkazů v úvahu. Za předpokladu, že soud dostojí své povinnosti důsledného poměrování práv prostřednictvím testu proporcionality, se dle mého není třeba obávat zneužívání ustanovení § 88 odst. 1 občanského zákoníku v rámci soudního řízení. V opačném případě by pak mohlo dojít k výraznému zasažení a omezení práva na ochranu osobnosti či práva na spravedlivý proces. Zneužití tohoto ustanovení pak na ústavní úrovni brání i článek 4 odst. 4 Listiny, když uvádí, že zákonná omezení základních práv a svobod „*nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.*“²²⁶

Na druhou stranu, zde však i nadále zůstává možnost, že některý záznam bude pořízen v rozporu se zákonem a bude se tak jednat o protiprávně pořízený důkaz. Za prvé se zde může jednat o záznam pořízený v rozporu se zákonem o ochraně osobních údajů. V takovém případě, jak se domnívám, bude zachován dosavadní model postupu²²⁷ a bude tak stále záležet na posouzení střetu ústavních práv za užití testu proporcionality. Usuzuji tedy, že aspekt získání důkazu zákonným, respektive nezákonným způsobem, nebude mít v tomto případě tak rozhodující vliv při rozhodování soudu, zda je možné důkazní prostředek v řízení připustit jako legitimní důkaz. Samozřejmě však bude příznivější situace zákonného získání, ale i v případě nezákonně získaného důkazu bude možné ho za některých okolností připustit.

Za druhé v případě protiprávnosti získání nahrávky vlivem rozporu s ustanovením § 88 odst. 1 občanského zákoníku²²⁸ nebude taková nahrávka jako důkaz přípustná. Neboť po provedení testu proporcionality soud dojde k závěru, že do ochrany osobnosti bylo pořízením nahrávky nepřiměřeně a neoprávněně zasaženo.

Zároveň se domnívám, že v případě protiprávně získaných důkazů budeme nadále rozlišovat otázku zákonnosti pořízení a užití záznamu a otázku přípustnosti tohoto záznamu jako důkazního prostředku. Tyto dvě oblasti se však budou vlivem ustanovení § 88 odst. 1 občanského zákoníku zřejmě do jisté míry překrývat. Jak výše uvádím, rozdíl zde bude zejména v případě posuzování přípustnosti nezákonně získaného důkazu dle zákona o ochraně osobních

²²⁵ Otázce posouzení přiměřenosti a odůvodněnosti se věnuje zejména kapitola 2.2.2. Návod na postup obecného soudu

²²⁶ Čl. 4 odst. 4, Listina základních práv a svobod

²²⁷ Tj. do 31. 12. 2013

²²⁸ V případě shodného výkladu jako je uveden v kapitole 2.1.1. Ústavně konformní výklad ustanovení § 88 odst. 1 občanského zákoníku

údajů. Na druhou stranu v případě zákonně získaných záznamů dle občanského zákoníku je test zjišťování přípustnosti důkazního prostředku již obsažen v samotném zjišťování jeho zákonnosti, a to s ohledem na dikci ustanovení § 88 odst. 1 občanského zákoníku a jeho ústavně konformní výklad, který uvádím výše.

Nadále se tak dle mého názoru v značné míře užijí východiska zabývající se touto problematikou, deklarovaná za účinnosti předchozí právní úpravy, jak soudy České republiky, tak právními odborníky na danou záležitost. A to vyjma strohých závěrů odborníků a soudů o automatické nepřipustnosti záznamu pro jeho nezákonné získání.

2.2 Ústavní aspekty přípustnosti záznamu jako důkazu v civilním soudním řízení

V předchozí kapitole byla vyřešena otázka zákonnosti pořízení a užití obrazového či zvukového záznamu z pohledu občanského zákoníku a zákona o ochraně osobních údajů. V té jsem mimo jiné uvedla, že ustanovení § 88 odst. 1 občanského zákoníku ve své podstatě stanovuje zákonnou povinnost soudu posuzovat střet dvou kolidujících ústavních práv za užití testu proporcionality. V této kapitole na toto navážím, když dám odpověď na otázku, jaké konkrétní aspekty by měly být v rámci zkoumání přípustnosti nahrávky jako důkazu posuzovány.

2.2.1 Přípustnost záznamu jako důkazu v judikatuře Nejvyššího a Ústavního soudu

Nejdříve přistoupím k rozboru toho, jak se k předmětné otázce stavěly a staví Nejvyšší soud a Ústavní soud České republiky. Vytyčím několik základních argumentů, jež se v průběhu let v judikatuře těchto soudů objevovaly při úvahách o přípustnosti či nepřipustnosti důkazu nahrávkou v občanském soudním řízení. Zároveň zhodnotím jejich možnou aplikaci, a to vzhledem k změně pohledu občanského zákoníku na zákonnost získání a užití nahrávky a důslednému dodržování tzv. prozařování ústavně chráněných práv do zákonné právní úpravy.

Je důležité zde pak zvláště upozornit na skutečnost, že se jedná o judikaturu soudů, které při svých úvahách vycházely z tehdy platné právní úpravy občanského zákoníku, která, jak jsem již uváděla, neobsahovala zákonnou licenci, jež by pořízení a užití záznamu výslovně umožňovala. Dle tehdejší právní úpravy tak obstarání a užití záznamu zachycujícího projevy

osobní povahy osob bylo v rozporu s příslušnou právní úpravou občanského zákoníku.²²⁹ Pro dosažení větší přehlednosti postupují v zásadě od nejstarších rozhodnutí po ta nejnovější.

Automatická nepřipustnost protiprávně získaného důkazu

Téměř dvacet let staré rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 10. 1998 se sp. zn. 21 Cdo 1009/98, jež je v mnoha dalších rozhodnutích soudů hojně citované, se zabývalo přípustností, respektive nepřipustností záznamu telefonického hovoru jako důkazu v pracovněprávním sporu. Ve své podstatě v předmětném řízení šlo o to, že zaměstnavatel okamžitě zrušil pracovní poměr zaměstnanci, když byl mezi nimi následně veden soudní spor o dostatečné důvodnosti takového počínání. Na podporu svých tvrzení pak zaměstnavatel navrhl provést důkaz přepisem záznamu telefonického rozhovoru mezi předmětným zaměstnancem a jiným zaměstnancem zaměstnavatele.²³⁰

Nejvyšší soud pak dle mého názoru vycházel při svém rozhodování z dvou tezí. Za prvé z článku 90, věty první, Ústavy a z ustanovení § 2 o.s.ř., jež oba hovoří o povinnosti soudů poskytovat ochranu právům.²³¹ Tato ustanovení pak skýtají nejen povinnost soudů zajistit v každém konkrétním případě spravedlivou ochranu právům a oprávněným zájmům, ale i povinnost takového postupu v řízení, aby samy soudy svou činností práva osob neporušovaly. Za druhé pak z teze, že soud neprovede důkazy, které byly pořízeny v rozporu s obecnými právními předpisy. Na základě shora uvedeného rozhodl soud proto tak, že důkaz záznamem telefonického hovoru je nepřipustný bez dalšího.²³²

Při svém rozhodování tak Nejvyšší soud zcela opomenul otázku poměrování vzájemně kolidujících ústavních práv a omezil se toliko na zjištění, zda získání nahrávky je v souladu se zákonem. Tímto zcela opomenul ústavně konformní výklad zákonných ustanovení a „prozařování“ ústavních práv a svobod celým právním řádem.²³³

Nad to K. Knap a kol. uvádějí, že se soud v předmětném rozhodnutí nezabýval ani příslušnou judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.²³⁴ Tato mimo jiné stanoví, že přípustnost užití důkazů v soudním řízení se řídí především pravidly vnitrostátního práva, a proto musí samy vnitrostátní soudy tuto záležitost posoudit. ESLP se pak zaobírá pouze tím,

²²⁹ Především s § 12, zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013

²³⁰ Rozsudek NS, sp. zn. 21 Cdo 1009/1998

²³¹ § 2, věta za středníkem, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 90, věta první, Ústava České republiky

²³² Rozsudek NS, sp. zn. 21 Cdo 1009/1998

²³³ Kupříkladu nález Ústavního soudu ze dne 3. 12. 2013, sp. zn. II. ÚS 2697/13, část V., odstavec 9.

²³⁴ KNAP a kol.: *Ochrana osobnosti...*, s. 116.

zda bylo předmětné řízení jako celek spravedlivé. Nemůže tak činit obecné závěry o vyloučení přípustnosti protiprávně získaného důkazu.²³⁵ Domnívám se, že z této judikatury ESLP lze dojít toliko k závěru, že je v zásadě věcí vnitrostátních soudů, zda nezákonně získaný důkaz připustí. Takovýmto počínáním však nesmí být samozřejmě ohroženo spravedlivé řízení jako celek, jak jej chápe Úmluva.

Takovýto způsob rozhodování v předmětné záležitosti, jaký ve výše uvedeném rozhodnutí zaujal Nejvyšší soud, pak lze, jak doufám, s ohledem na mladší judikaturu soudů považovat již za překonaný. Rovněž vlivem ustanovení § 88 odst. 1 občanského zákoníku, jež rozebírám v předchozí kapitole, by již nemělo k takovým rozhodnutím docházet.

Monitorování zaměstnanců zaměstnavatelem

Naopak jako pozitivní vnímám v rozhodnutí sp. zn. 21 Cdo 1009/98 uvedený postoj Nejvyššího soudu k monitorování telefonických hovorů zaměstnanců zaměstnavatelem, které považuje bez předchozího upozornění zaměstnanců za nepřipustné. A to nehledě na to, zda se obsah hovorů týká zaměstnavatelových zájmů a je uskutečněn za užití služebního telefonu či interním služební systémem. Nelze tak žádným způsobem od vlastnického práva zaměstnavatele k telekomunikačním zařízením dovozovat jeho vlastnické právo k rozhovorům jejich prostřednictvím učiněným.²³⁶ Takový to názor vyjadřuje opakovaně ve svých rozhodnutích i ESLP.²³⁷

Povaha obchodních a pracovních hovorů

Ve svém rozhodnutí sp. zn. 21 Cdo 1009/98 se na rozdíl od svého dalšího rozhodnutí ze dne 5. 11. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004, Nejvyšší soud opomenul zabývat povahou tzv. projevů osobní povahy. V novějším rozhodnutí již tyto pojímá tak, že bez dalšího bližšího odůvodnění uvádí, že z logiky věci nebudou mít osobní povahu pracovní a obchodní hovory. Neaplikuje se

²³⁵Srovnatelně kupříkladu rozhodnutí ESLP ze dne 12. 7. 1988, Schenk proti Švýcarsku, stížnost č. 10862/84, § 46, rozhodnutí ESLP ze dne 15. 6. 1992, Lüdi proti Švýcarsku, stížnost č. 12433/86, § 43 a rozhodnutí ESLP ze dne 24. 6. 1993, Schuler-Zraggen proti Švýcarsku, stížnost č. 14518/89, § 66. V originále: „*The Court reiterates that the admissibility of evidence is governed primarily by the rules of domestic law, and that it is normally for the national courts to assess the evidence before them. The Court's task under the Convention is to ascertain whether the proceedings, considered as a whole, including the way in which the evidence was submitted, were fair.*“

²³⁶ Rozsudek NS, sp. zn. 21 Cdo 1009/1998

²³⁷ Kupříkladu rozhodnutí ESLP ze dne 25. 6. 1997, Halfordová proti Spojenému království, stížnost č. 20605/92, § 44. V originále: „*In the Court's view, it is clear from its case law that telephone calls made from business premises as well as from home may be covered by notions of "private life" and "correspondence" in the sense of Article 8 para. 1.*“

na ně tak dle soudu ustanovení tehdejšího občanského zákoníku a nejedná se tak o protiprávně získané důkazy.²³⁸

Takovýmto značným zjednodušením dané problematiky dle mého názoru soud opomenul přinejmenším dvě skutečnosti. Za první rozsah ochrany soukromí daný Úmluvou a její aplikaci na danou záležitost.²³⁹ A za druhé otázku souladu užití předmětného záznamu²⁴⁰ jako důkazu s ústavně zaručenými právy a svobody, když tato nahrávka nepochybně mohla představovat jejich ohrožení a omezení.

Na výše uvedené rozhodnutí obsahově navázal Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí z roku 2010, ve kterém pokračoval v rozlišování projevů osobní povahy a pracovních či obchodních hovorů. I nadále soud pak setrval na názoru, že záznamy, jež obsahují projevy osobní povahy, soud neprovede, protože se jedná o nezákonné důkazy. Na druhou stranu však uvádí, že je třeba zkoumat obsah nahrávek. V předmětném řízení totiž nebylo jasné, co je obsahem nahrávek, když to mohly být i pracovní či obchodní hovory. Je tak dle soudu třeba vždy posuzovat situaci s ohledem na relevantní okolnosti a postavit tak na jisto, zda se v daném případě jedná o projevy osobní povahy, jak je chápe výše uvedená judikatura soudů, či nejedná. Opomenutí takového posouzení pak založilo dovolací důvod.²⁴¹

Opačným směrem se v této otázce vydal Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí z roku 2013, kde naopak došel k závěru, že i v případě nahrávky obchodního jednání došlo k neoprávněnému zásahu do ochrany osobnosti takto nahraného člověka. Vycházel přitom z publikace K. Knapa, v které hovoří o širší ochraně soukromí poskytované Evropskou úmluvou. V této totiž není dána potřeba soukromého charakteru rozhovoru, jež je obsahem nahrávky.²⁴² Soud tak při svém rozhodování nepřímo aplikoval článek 8 Úmluvy, jakožto větší ochranu základního práva na ochranu soukromí. S takovýmto přístupem se ztotožňuji, když toto téma blíže rozebírám v podkapitole zabývající se definicí projevu osobní povahy.²⁴³

Dovozování zákonné licence pro užití záznamu jako důkazu v soudním řízení

Již výše zmíněnému rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 30 Cdo 64/2004, předcházela rozhodnutí jak prvostupňového, tak odvolacího soudu, jež shodně s Nejvyšším soudem

²³⁸ Rozsudek NS, sp. zn. 30 Cdo 64/2004

²³⁹ Blíže k otázce projevů osobní povahy kapitola 2.1.1.1. Problematika pojmu „projev osobní povahy“

²⁴⁰ Zde záznam jednání společníků společnosti

²⁴¹ Rozsudek NS, sp. zn. 22 Cdo 3717/2008

²⁴² Rozsudek NS, sp. zn. 30 Cdo 1585/2012, v kterém soud vychází mimo jiné z: KNAP a kol.: *Ochrana osobnosti...*, s. 324–326.

²⁴³ Kapitola 2.1.1.1. Problematika pojmu „projev osobní povahy“

dovodily, že nahrávka rozhovoru osob je přípustná jako důkaz, avšak za užití zcela odlišné argumentace. Oba obecné soudy uvádí, že pořizemím zvukového záznamu skutečně došlo k jednání v rozporu s tehdejšími příslušnými ustanoveními občanského zákoníku,²⁴⁴ ale že takováto skutečnost nemá za následek nepoužitelnost důkazu ve smyslu ustanovení § 125 o.s.ř.²⁴⁵ Neboť toto ustanovení občanského soudního řádu vytváří tzv. zákonnou licenci v případě užití nahrávky jako důkazu v občanském soudním řízení.²⁴⁶

Takovéto počínání bez dostatečného zdůvodnění ale dle mého názoru není možné považovat za správné, neboť v jeho důsledku dochází k vnitřní rozpornosti právního řádu. Nelze dle mého konstatovat, že je pořizemím záznamu v rozporu s právní úpravou občanského zákoníku a zároveň vyvozovat zákonnou licenci z obecného procesního ustanovení.

V jiném svém, cirka o rok starším, rozhodnutí Nejvyšší soud vyvozuje, že se v dané záležitosti sice také jedná o zákonnou licenci, ale tzv. úřední dle ustanovení § 12 odst. 2 tehdejšího občanského zákoníku. Pod úřední účely tak mělo spadat i dokazování ve správním či soudním řízení.²⁴⁷ Ústavní soud však v navazujícím rozhodnutí tento argument nepřipustil, neboť za projev úřední licence lze považovat pouze případy, které výslovně upravuje zákon, nikoli každé soudní či správní řízení. Takováto výslovná úprava, na rozdíl od úpravy odposlechu v trestním řádu, v občanském soudním řádu chybí.²⁴⁸

V obou případech dovozování existence zákonné licence je zde tak již vidět snaha obecných soudů najít cestu k umožnění použití záznamu jako důkazu, avšak za současné absence jakéhokoliv zhodnocení ústavní roviny věci. Zároveň v současnosti, kdy je dána zvláštní právní úprava zákonné licence, jsou již tyto shora uvedené úvahy zjevně nadbytečné a nepoužitelné.

Konkludentní souhlas volajícího s nahráváním

Základní premisou, která vylučuje neoprávněnost zásahu do ochrany osobnosti, je udělení souhlasu ze strany osoby o jejíž projevy osobní povahy se jedná. V rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1224/2004, a v na to navazujícím

²⁴⁴ Zejména § 12 odst. 1, zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

²⁴⁵ Znění ustanovení: „*Za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků. Pokud není způsob provedení důkazu předepsán, určí jej soud.*“

²⁴⁶ Rozsudek Okresního soudu v Trutnově ze dne 29. 4. 2002, č. j. 5 C 29/2000-118, rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 2. 2003, č. j. 26 Co 6/2003-135

²⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1224/2004

²⁴⁸ Nález ÚS, sp. zn. I. ÚS 191/05

rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05, je pak vyjádřena myšlenka, že jelikož není nikterak předepsána forma tohoto souhlasu, bylo by možné ho dát i tzv. konkludentně, tedy jinak než slovně. Na takovýto souhlas s nahráním telefonického hovoru lze pak dle soudů usuzovat v případě osoby volajícího, který i přes obecnou vědomost toho, že daný hovor může být ze strany volaného technickou cestou nahráván, tento hovor uskuteční. Z tohoto má pak plynout i právo každého zaznamenávat své vlastní telefonické hovory.²⁴⁹

Domnívám se, že zde není zásadní otázkou, zda se jedná o osobu volající či volaného, která telefonní hovor nahrává. Obecná povědomost o možnosti nahrávání ze strany volajícího je zde nepochybně dána i u volaného, když tento by měl v dané situaci rovněž možnost hovor neuskutečnit, to je nepřijmout hovor.

Stěžejním, zde však je, zda se skutečně jedná o konkludentní souhlas. V zásadě se domnívám, že je zde třeba vycházet především z vůle konkrétní osoby v konkrétní situaci, tedy z toho, zda byla reálně dána souhlasná, ať výslovně nevyjádřená, vůle příslušné osoby. Nevylučuji tak, že v určitých případech by mohl být konkludentní souhlas dovozován například v případě vědomosti o pořizování záznamu a nevyjádření se k věci. Neboť z principu poctivosti²⁵⁰ vyvěrá zásada, že kdo mlčí, když mluvit měl a mohl, předpokládá se, že souhlasí.²⁵¹ Naopak vycházet z pouhého obecného povědomí osob o čemkoliv, by mohlo vézt dle mého k absurdním omezením nejen ústavně chráněných práv a k jejich faktickému zúžení. D. Mařádek pak k tomuto dodává, že takováto obecná povědomost má být brána v potaz toliko jako jeden z aspektů usuzující na existenci souhlasné vůle, nikoli však jako zásadní kritérium. Zároveň podotýká, že souhlas se zásahem do ochrany osobnosti má dosahovat určité kvality a postupem, jaký zaujal Nejvyšší soud a posléze i Ústavní soud, by došlo k zmenšení ochrany osobnostních práv, což považuje za nepřijatelné.²⁵² S těmito argumenty zásadně souhlasím, když rozhodnutí Nejvyššího a Ústavního soudu považuji v tomto ohledu za nedotažené a paušální využití takřka automatického předpokládání konkludentního souhlasu za nevhodné. Nad to se zároveň domnívám, že tímto postupem, jaký zaujaly soudy v předmětných rozhodnutích, došlo jejich počínáním k porušení ústavně zaručeného práva na ochranu soukromí, neboť nelze z výše nastíněných důvodů souhlas se zásahem do ochrany osobnosti takto presumovat.

²⁴⁹ Nález ÚS, sp. zn. I. ÚS 191/05, rozsudek NS, sp. zn. 30 Cdo 1224/2004

²⁵⁰ Vyjádřeném v § 6, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

²⁵¹ MAŘÁDEK: *Pořízení zvukového záznamu...*, s. 482, část II.

²⁵² Tamtéž, s. 482-483, část II.

Legitimní důvody pro omezení ochrany soukromí

Jedním ze stěžejních rozhodnutí pro soukromoprávní spory, ačkoliv bylo vydáno v trestní věci, je pak dle mého názoru náleží Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2001, sp. zn. II. ÚS 502/2000. Tady soud výslovně připustil průlom do ochrany soukromí, obdobně jako je to připouštěno u jiných ústavních práv, a to výlučně v rozsahu v zájmu ochrany demokratické společnosti či ústavně zaručených základních práv a svobod jiné osoby. V případě, že se pak jedná o zásah v zájmu ústavně chráněných práv, musí tento zájem samozřejmě převažovat nad zájmem na ochranu soukromí.²⁵³

Ústavní soud pak ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 191/05 na výše uvedený náleží z roku 2001 odkázal a zároveň k němu dodal, že při úvaze o této prioritě jednoho ze střetávajících se práv je pak nutné zvážit, zda byly vyčerpány všechny možnosti směřující k dosažení minimalizace zásahu do ústavně chráněného práva či svobody.²⁵⁴ Z pro mě nepochopitelných důvodů, i přes shora uvedenou úvahu o poměrování kolidujících práv, se Ústavní soud v samotném rozhodnutí z roku 2006 úvahám o kolidujících právech dále důkladně nevěnoval. A to i přes to, že ze samé podstaty principu minimalizace zásahů do práva přitom vyplývá, že na rozdíl od zákazu vad dokazování, jež je absolutní, je zde dán prostor vyvážit zásah do jednoho práva důležitějším zájmem.²⁵⁵

Naopak se bohužel toliko omezil na konstatování, že je třeba v řízení před soudem učinit dotaz, zda druhá strana sporu souhlasí s provedením důkazu.²⁵⁶ Čímž patrně soud směřoval toliko na obecnou zásadu, že ochranu soukromí lze omezit se souhlasem osoby, jež se daná věc dotýká. Neuskutečnění pokusu o získání souhlasu pak Nejvyšší soud v rozdílném řízení považoval za oprávněný dovolací důvod.²⁵⁷ S vhodností učinění takového dotazu pak musím souhlasit, avšak považuji to spíše za jakýsi předstupeň před samotným poměřováním práv.

Zároveň pak Ústavní soud v předmětném náleží z roku 2006 uvedl, že je třeba vzít v úvahu i to, zda šlo tvrzené skutečnosti prokázat na základě rozdílných důkazů.²⁵⁸ S tímto, jak se domnívám, nelze jinak než souhlasit. Vzhledem k tomu, že se pak v daném soudním řízení jednalo o spor ve věci ochrany osobnosti, konkrétně ochrany dobré pověsti osoby ohrožené

²⁵³ Náleží Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2001, sp. zn. II. ÚS 502/2000, srovnatelně rozhodnutí ESLP ze dne 2. 8. 1984, Malone proti Spojenému království, stížnost č. 8691/79

²⁵⁴ Náleží ÚS, sp. zn. I. ÚS 191/05

²⁵⁵ SEIDEL: *Protiprávně získané...*, s. 384.

²⁵⁶ Náleží ÚS, sp. zn. I. ÚS 191/05

²⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2008, sp. zn. 22 Cdo 4172/2007

²⁵⁸ Náleží ÚS, sp. zn. I. ÚS 191/05

nepravdivými výroky, domnívám se, že v takovém řízení může být prokázání skutečné pravdivosti výroků nesnadná záležitost. Je tak možné, že byl soudem zmíněný aspekt v daném řízení i naplněn. To je bohužel nemožné posoudit pouze ze znění rozhodnutí bez přístupu k příslušnému soudnímu spisu, a za současného toliko strohého konstatování Ústavního soudu, že je třeba vzít tuto skutečnost v úvahu. Dále se již příslušný soud věnoval konkludentnímu souhlasu s nahráním telefonního rozhovoru a zákonné úřední licenci, jak obojí již výše uvádím.²⁵⁹

Zajisté přelomovým v problematice užití nahrávky jako důkazu v občanském soudním řízení je náleží ústavního soudu ze dne 9. 12. 2004, sp. zn. II. ÚS 1774/14. Samotné soudní řízení se týkalo sporu o platnosti výpovědi z pracovního poměru dané zaměstnavatelem, která byla odůvodněna připravovanými organizačními změnami, tedy zákonným výpovědním důvodem. Zaměstnancem tvrzeným důvodem výpovědi však byla nelibost zaměstnavatele plynoucí z kritiky jeho osoby předmětným zaměstnancem. Takový důvod však samozřejmě není zákonným důvodem pro podání výpovědi ze strany zaměstnavatele, což má za následek neplatnost takové výpovědi.²⁶⁰ K prokázání svého tvrzení pak zaměstnanec předložil zvukovou nahrávku rozhovoru mezi ním a členem zahraničního vedení zaměstnavatele a další nahrávku z pracovní porady zaměstnanců zaměstnavatele. Zaměstnanec pak ve své ústavní stížnosti tvrdil, že se za prvé jedná o pracovní rozhovory, nikoli o projevy osobní povahy. Za druhé, že se odvolací a dovolací soud opomenuly vypořádat dostatečně s kolizí ústavně chráněných práv.

Ústavní soud v tomto svém nálezu z roku 2014 vyjádřil názor, že nelze v shora předestřené řízení odmítnout nahrávku jako důkaz toliko s odkazem na to, že jejím obsahem jsou projevy osobní povahy. Základním kritériem, které by mělo vézt k rozhodnutí o použitelnosti nahrávky pořízené bez souhlasu nahrávané osoby jako důkazu není soulad s úpravou občanského zákoníku,²⁶¹ ale je jím právě poměrování střetávajících se chráněných práv a zájmů. Stát je pak prostřednictvím obecného soudu v postavení toho, kdo rozhodne o tom, který zájem v dané záležitosti převažuje. V daném případě pak byl v kolizi zájem na ochraně osobnosti na jedné straně a právo na spravedlivý proces spolu s ochranou práv zaměstnance na straně druhé. Soud tak přistoupil k jejich poměrování za užití testu proporcionality, kdy aspekty, jež hodnotil, uvádím v následující kapitole.

²⁵⁹ Nález ÚS, sp. zn. I. ÚS 191/05

²⁶⁰ Srovnatelně k výpovědním důvodům § 52, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

²⁶¹ § 11 až 12, zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013

Zároveň však soud podotkl, že se v daném případě pravděpodobně jedná o čistě pracovní hovory, ale i kdyby nahrávky obsahovaly projevy osobní povahy, převážilo by v daném případě právo na spravedlivý proces a ochrana slabší strany a nahrávka by tak byla jako důkaz přípustná.

Zřejmě z obavy, že bude toto rozhodnutí považováno za takové, jež nám dává možnost neomezeně nahrávat osoby, Ústavní soud zdůraznil, že v žádném případě tímto nedává souhlas k svévolnému nahrávání osob. Takovéto jednání v drtivé většině případů stále považuje za hrubé porušení ochrany soukromí a označuje jej za morálně nepřijatelné jednání vyvolávající ve společnosti atmosféru nedůvěry a podezřívavosti. Zároveň však podotýká, že existují spíše výjimečné případy, kdy je toto jednání v pořádku a na místě. Kupříkladu když nahrávka slouží k ochraně oběti před trestným činem a jeho pachatelem či v případech ochrany slabší strany, jako tomu bylo i v daném případě. V takových případech je zde dle soudu dokonce dána analogie k jednání osoby v krajní nouzi či za užití svépomoci.²⁶²

Tento náleží Ústavního soudu je dle mého názoru skutečně převratný ve zkoumané záležitosti, neboť v něm bylo poprvé plně dostáno povinnosti poměrování kolidujících práv za užití testu proporcionality, a to dokonce navzdory předešlé úpravě občanského zákoníku. Zároveň zde však bylo zdůrazněno, že Ústavní soud nepodporuje svévolné nahrávání a ochranu poskytuje pouze úzce vymezené skupině případů, což považuji za více než vhodné. Předmětné rozhodnutí by pak měly dle mého názoru důsledně následovat obecné soudy a rozklíčovat pak danou záležitost zpravidla podle kritérií uvedených v následující kapitole.

V současné době nejaktuálnějším rozhodnutím v dané problematice je rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2015. Předmětem řízení pak byla skutečnost, že pojišťovna pořídila obrazové záznamy svého pojistníka, a to bez jeho souhlasu, s tím, že je následně nabídla v soudním řízení týkajícím se náhrady škody na zdraví pojistníka jako důkaz. V dané záležitosti bylo jistou zvláštností, že důkaz vizuální nahrávkou byl pořízen a následně soudu předložen pojišťovnou ve snaze bránit mimo jiné zájmy pojistníka, jenž byl na nich zachycen.

Nejvyšší soud shora specifikované jednání pojišťovny označil za zjevný zásah do práva na ochranu osobnosti. Bohužel tento závěr soud vyvodil toliko z tehdejší zákonné úpravy obsažené v občanském zákoníku a zásady, že z bezpráví právo vzejít nemůže. Žádné

²⁶² Nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14

zhodnocení okolností případu a poměrování ústavních práv pak neprovedl²⁶³ a postrádám zde tak ústavněprávní rozsah řešené věci, což samozřejmě považuji za rozhodující pochybení.

V zásadě se však domnívám, že závěr soudu byl správný, když popsané jednání pojišťovny považoval za zásah do ochrany soukromí, neboť za užití testu proporcionality a návodu, jež přibližuji v bezprostředně navazující kapitole, bych došla ve svém důsledku k shodnému závěru. Pojišťovna totiž měla prostor pro žádost o souhlas s pořízením těchto snímků, zároveň zřejmě nebyla v žádné důkazní nouzi ani v žádném zjevně nevýhodném postavení. Nad to zde ani nebyl dán dostatečný zájem na takovém počínání v podobě ochrany ústavního práva a není tu tak, jak se domnívám, takřka co poměřovat.

Přínos tohoto rozhodnutí z roku 2015 pak spatřuji ve zdůraznění nesmyslnosti výkladu článku 8 Úmluvy, jak jej vyložil odvolací soud v této věci. Ten zřejmě vycházel z myšlenky, že pokud je v předmětném článku Úmluvy v odstavci druhém hovořeno toliko o nemožnosti zásahu ze strany státních orgánů do ochrany soukromí vyjma případů legitimních důvodů, je situace v případě pořízení nahrávky soukromou osobou zcela odlišná. Nejvyšší soud pak správně uvádí, že z tohoto nelze nikterak dovodit, že v případě zásahu způsobeného soukromou osobou by byla ochrana soukromí menší než v případě zásahu ze strany orgánů veřejné moci.²⁶⁴

Na základě výše uvedené soudní judikatury je třeba dojít k závěru, že v posuzovaném případě možného užití nahrávky jako důkazu nelze jinak než zvolit cestu poměrování vzájemně kolidujících ústavních práv za užití testu proporcionality. Naproti tomu ostatní různorodé argumenty, jež ve svých rozhodnutích soudy volily, považuji za nevhodné, když ke každému z nich se výše vyjadřuji zvlášť. Pouze za užití předmětného postupu, který ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 1774/14 Ústavní soud vytyčil, lze dojít k legitimnímu závěru o přípustnosti či nepřípustnosti obrazového či zvukového záznamu jako důkazu. Konkrétní aspekty, které je třeba zkoumat pak rozebírám na následujících řádcích, když se zde inspiroji mimo jiné předmětným rozhodnutím.

2.2.2 Návod na postup obecného soudu

V předešlé části práce jsem opakovaně uváděla, že v dané problematice je dle mého názoru dána zákonem, konkrétně ustanovením § 88 odst. 1 občanského zákoníku, povinnost soudu posuzovat střet dvou kolidujících ústavních práv za užití testu proporcionality. Tento

²⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 30 Cdo 5216/2014

²⁶⁴ Rozsudek NS, sp. zn. 30 Cdo 5216/2014

názor pak potvrzuje i bezprostředně předcházející rozbor argumentů Ústavního a Nejvyššího soudu, které ve svých rozhodnutích k dané věci uváděly.

Odpověď na otázku, co je pak potřebné zkoumat, aby soudce mohl dojít k legitimnímu závěru o převaze jednoho z proti sobě stojících práv v konkrétním případě, najdeme v obecné rovině v testu proporcionality a jeho dělení na tři kritéria: vhodnost, potřebnost a přiměřenost.²⁶⁵ Tato v sobě dále skýtají mnoho různých aspektů, které je nutné v daném případě posuzovat. Pro jejich zjištění je pak vhodné čerpat především z vybraných rozhodnutí Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, v kterých lze najít několik příhodných myšlenek dotýkajících se daného tématu, ale i z odborné literatury či samé logiky věci.

Shromážděním těchto aspektů za současné aplikace testu proporcionality můžeme tak dojít k jistému sledu kroků, které je při řešení přípustnosti záznamu jako důkazního prostředku v civilním soudním řízení třeba zkoumat. Takovýto obecný návod by pak měl sloužit k řešení podstaty předmětné otázky v zásadě ve všech případech. Samozřejmě se však mohou objevit jisté nuance odvozené od zvláštností každého konkrétního případu.

2.2.2.1 Před aplikací testu proporcionality

Před samotným zjišťováním možných dotčených práv a aplikací testu proporcionality je na místě, aby soud posoudil dvě následující otázky, a to především v zájmu předcházení zásahům do ústavních práv a rovněž v zájmu hospodárnosti řízení.

Nadbytečný či nerelevantní důkaz

Především je zde třeba položit si otázku, zda je vůbec nutné důkaz v daném řízení provádět. Ústavní soud ve svých rozhodnutích totiž opakovaně uvádí, že je možné odmítnout provést důkaz, pokud tvrzená skutečnost, jež má být důkazem prokázána, není relevantní ve vztahu k předmětu řízení nebo když provedením důkazu nelze předmětnou skutečnost vůbec dokázat či je provedení důkazu nadbytečné. Takovéto nepřipuštění důkazu je pak samozřejmě nutné řádně zdůvodnit.²⁶⁶

Zjištění souhlasu soudem

Mimo jiné z důvodu časové hospodárnosti, ale i s cílem dosáhnout, co nejvyšší ochrany ústavních práv, je zároveň třeba ze strany soudu provést dotaz, zda osoba, do jejíž práv by bylo případně užitím nahrávky jako důkazu zasaženo, s takovým užitím nahrávky souhlasí.²⁶⁷ Ač se

²⁶⁵ V obecné rovině blíže kapitola 1.4. Poměrování základních práv neboli test proporcionality

²⁶⁶ Kupříkladu náleží ÚS, sp. zn. III. ÚS 569/03

²⁶⁷ Nález ÚS, sp. zn. I. ÚS 191/05

v drtivé většině případů jeví možnost souhlasného stanoviska velice nepravděpodobná, mohou nastat situace, kdy by k takovému udělení souhlasu mohlo dojít, ačkoliv osoba o zaznamenání své osoby nevěděla a souhlas k němu v té době nedala. Jako příklad zde poslouží i předmět řízení, který byl v roce 2015 řešen Nejvyšším soudem. Nahrávka byla v tomto případě předložena osobou odlišnou od nahrané osoby, ale v zásadě v zájmu této zachycené osoby.²⁶⁸ Dalším příkladem může být nahrávka zachycující rozhovor strany sporu a třetí osoby, která by na dotaz soudu dala souhlas s užitím nahrávky jako důkazu.

2.2.2.2 Vytyčení dotčený práv a svobod pro aplikaci testu proporcionality

Po negativním závěru o možnosti získání souhlasu a o nadbytečnosti důkazu je třeba vytyčit ústavní práva, jež by mohla být ohrožena připuštěním či nepripuštěním záznamu jako důkazu v soudním řízení. Jak z mé práce vyplývá, domnívám se, že těmito právy bude ve většině případů právo na ochranu soukromí, konkrétně ochrana projevů osobní povahy, a právo na spravedlivý proces. K právu na spravedlivý proces ale mohou přistoupit další práva, jež budou hrát v dané záležitosti nepochybně důležitou roli.²⁶⁹

Následně je třeba přistoupit k samotnému testu proporcionality,²⁷⁰ jehož legitimním cílem bude nalezení vyváženého vztahu mezi těmito vytyčenými právy jednotlivých osob. A to tak, aby bylo dostáno ochraně práva, jehož důležitost v daném případě převažuje, za současného co nejmenšího zásahu do druhého, kolidujícího ústavního práva. Pro nalezení takového shora uvedeného ideálního stavu slouží následující kritéria testu proporcionality a přidružené aspekty, kterým je nutné dostát.

2.2.2.3 První kritérium testu proporcionality: kritérium vhodnosti

Umožnění užití záznamu jako důkazního prostředku v civilním soudním řízení může být jistě v dané situaci považováno za vhodné a způsobilé pro dosažení legitimního cíle, to je zejména ochrany práva na spravedlivý proces osoby navrhuující provedení důkazu záznamem.

Způsobilost ochránit právo či zájem osoby

Jak výše uvádím, zprvu je však třeba položit si základní otázku, a to, zda je nahrávka skutečně způsobilá k prokázání tvrzených skutečností. Zároveň je pak ale také nutné zde především shledat způsobilost nahrávky ochránit právo či zájem osoby, o němž se

²⁶⁸ Rozsudek NS, sp. zn. 30 Cdo 5216/2014

²⁶⁹ K dotčeným právům blíže kapitoly 1.1. Právo na spravedlivý proces, 1.2. Právo na ochranu soukromí a 1.3. Ostatní dotčená základní práva a svobody

²⁷⁰ Při stanovení tří kroků testu proporcionality a jejich obsahu vycházím z kapitoly 1.4. Poměrování základních práv neboli test proporcionality

v předmětném řízení jedná. Splněním této podmínky pak dochází k naplnění shora vytyčeného kritéria vhodnosti.

2.2.2.4 Druhé kritérium testu proporcionality: kritérium potřeby

Pro naplnění kritéria potřeby je třeba co nejvíce omezit zásah do základního práva, za současného zachování možnosti dosažení kýženého legitimního cíle.

Možnost získání informace jiným způsobem

Pokaždé proto budeme zkoumat, zda nelze informace, které tvoří obsah záznamu, získat jiným způsobem a předejít tak omezení soukromí osob.²⁷¹ Toto dle mého v sobě skrývá dva požadavky. Za prvé aspekt, zda měla strana sporu možnost získat informace jinak než pořízením nahrávky.²⁷² Za druhé, zda již v soudním řízení lze obstarat informace důležité pro zjištění skutkového stavu za užití jiného důkazu.²⁷³

Co se prvního případu týče domnívám se, že není ve většině případů na místě chránit osobu, která měla reálně více možností, jak získat příslušné informace, když zvolila nahrání osob z důvodu, že se jednalo toliko o nejsnadnější cestu. Důkaz záznamem by tak měl být dle mého brán jako podpůrný, v případě, že získání jiných důkazů na podporu tvrzení se jevílo jako nemožné.

Druhá oblast dle mého do jisté míry rozvíjí úvahu o nadbytečnosti důkazu. Soud tak musí důkladně zvážit, zda za užití jiných důkazů, ač toliko v jejich souhrnu a za cenu složitějšího a delšího dokazování, samozřejmě s jistou únosnou a přiměřenou mírou, nelze dosáhnout pravdivého zjištění skutkového stavu bez užití nahrávky jako důkazu. K takovéto úvaze však bude třeba, aby soud znal obsah nahrávky. Při úvaze, zda je možné požadovat po soudu, aby záznam nahradil jiným důkazem, který by prokazoval stejné tvrzené skutečnosti, a to, aniž by byl stranami navrhován, docházím k závěru, že by takovéto jednání bylo pravděpodobně v rozporu se zásadou ovládající sporné civilní řízení, a to zásadou projednací.

2.2.2.5 Třetí kritérium testu proporcionality: kritérium přiměřenosti

Na závěr přistoupíme k pomyslnému vyvažování dvou ramen váhy, neboť negativní důsledky užití nahrávky jako důkazu nesmějí převyšovat jeho pozitivní účinky.²⁷⁴

²⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2011, sp. zn. II. ÚS 143/06

²⁷² Nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14

²⁷³ Nález ÚS, sp. zn. I. ÚS 191/05

²⁷⁴ Srovnatelně kupříkladu nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94 a nález Ústavního soudu ze dne 13. 8. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 3/02

Význam předmětu sporu

K zjištění, které z práv by mělo být upřednostněno nám dopomůže i zvážení významu práva či právem chráněného zájmu, který má být nahrávkou jako důkazem chráněn a který je předmětem vlastního řízení.²⁷⁵ Domnívám se, že se může vyskytnout mnoho řízení, jejichž předmět je takřka bagatelní či zanedbatelný pro obě strany sporu a není zde tak na místě kvůli takovému sporu omezovat ochranu soukromí osob.

Vyvažování hrozící újmy

S výše uvedeným pak úzce souvisí i aspekt, který uvádí I. Telec, když říká, že důkaz nahrávkou by měl být připuštěn mimo jiné na základě vyvažování způsobených či hrozících újem každé z osob. Je zde tak třeba posoudit, jaká újma bude způsobena osobám v případě provedení či neprovedení důkazu nahrávkou. Pokud pak má být užitím důkazu nahrávkou chráněn život a zdraví osoby, měla by ochrana soukromí tomuto bezpodmínečně ustoupit.²⁷⁶

Hodnota a význam práv ve společnosti

Dalším úzce souvisejícím aspektem jsou i hodnoty, které jsou představovány kolidujícími právy, a také to jaká důležitost a význam je jim společností přisuzován.²⁷⁷ Domnívám se, jakožto člen společnosti, že v případě ochrany soukromí a práva na spravedlivý proces se v zásadě jedná v obou případech o navýsost důležitá práva, která jsou obě vnímána jako velice významná. V konkrétním případě však zajisté může být jedno z nich vnímáno společností jako důležitější.

Účel pořízení nahrávky a zneužití práva

Neméně důležitý je i účel či záměr, za kterým byla nahrávka pořízena. Za hodné ochrany považují, pokud byl záznam pořízen toliko k ochraně významných práv u orgánu veřejné moci.²⁷⁸ Na druhou stranu obdoby stalkingu, nahrávání osob za účelem jejich vydírání či prvoplánové zaznamenávání všech událostí a osob nebude dle mého zpravidla příslušné ochrany hodno. Je tak v zásadě potřebné požadovat, aby osoba, která nahrávku pořizuje a dále navrhuje jako důkaz, byla vedena legitimním cílem. S tímto úzce souvisí, že nahrávka nesmí být rovněž pořízena za účelem zjevného zneužití práv.²⁷⁹

²⁷⁵ Nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14, nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 143/06

²⁷⁶ TELEC: *Svolení, nebo zákonné licence...*, s. 881.

²⁷⁷ MAŘÁDEK: *Soukromě pořízený...*, s. 709, část VI.

²⁷⁸ Obdobně nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1334/2013

²⁷⁹ § 8, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Absence jiného přímého důkazu

V civilním soudním řízení nebude důkaz nahrávkou zpravidla připuštěn, pokud vedle ní existují i další přímé důkazy, které jsou způsobilé dostatečně prokázat navrhuující osobou tvrzené skutečnosti a objasnit tak skutkový stav věci. V takovém případě nebude v zásadě na místě omezit právo na ochranu osobnosti, neboť pro to nebude dán legitimní důvod. V opačném případě, kdy neexistuje žádný jiný přímý důkaz k prokázání příslušných tvrzení, bude provedení záznamu jako důkazu významným způsobem, jak docílit zjištění skutečného skutkového stavu věci.²⁸⁰

Důkazní nouze

S absencí jiného důkazu úzce souvisí důkazní nouze navrhovatele důkazu. Domnívám se, že právním řádem České republiky čím dál silněji prostupuje snaha o ochranu osob, které jsou z určitých důvodů v nevýhodnějším postavení, osob označovaných také jako slabší strany. V souvislosti s tím, je však třeba se zamyslet nad tím, zda je dána reálná možnost takových osob se svých zákonem chráněných práv skutečně domoci. Pokud by totiž docházelo k tomu, že osoba nemá, jakým způsobem prokázat své právo, stala by se ochrana jen formální a neúčinná. Kupříkladu pracovní právo a jeho úprava podmínek ukončení pracovního poměru má nepochybně svou ochrannou funkci, když ale obvykle dochází k důkazní nouzi ze strany zaměstnance, například při prokazování nenaplnění výpovědních důvodů.

V takových výše uvedených případech, jak se domnívám, je na místě zvážit užití nahrávky jako důkazu, neboť jejím přehlížením by bylo fakticky nepřiměřeně zasaženo do práva na spravedlivý proces a do ochrany slabší strany.²⁸¹ Takovýto závěr je možné podpořit například i tím, že v případě prokazování diskriminace dochází dokonce k obrácení důkazního břemena v občanském soudním řízení,²⁸² když důvodem takového počínání je nepochybně stejný zájem na ochraně osoby, jež nemůže dostatečně svá tvrzení prokázat. V posuzovaném případě se jeví užití záznamu jako důkazu jako menší zásah do rovnosti stran sporu vedený stejným legitimním cílem. Obdobně i v případě ochrany spotřebitele dochází v řadě případů k převrácení důkazního břemene, kupříkladu v případě, když spotřebitel nemá přístup k určitým informacím.²⁸³

²⁸⁰ Nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14

²⁸¹ Tamtéž

²⁸² § 133a, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

²⁸³ Blíže v BEHR, Tomáš. Několik úvah k důkaznímu břemenu spotřebitele. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 4, s. 123.

Okolnosti pořízení nahrávky a míra zásahu do chráněného práva

Kromě výše uvedených aspektů případu, je třeba důkladně zvážit všechna důležitá specifika předmětného případu a všechny relevantní okolnosti, za nichž došlo k zachycení záznamu.²⁸⁴ Svou roli tak dle mého názoru budou hrát i události, ke kterým došlo před pořízením nahrávky či vztahy dotčených osob.

Zásadními okolnostmi daného pořízení záznamu pak bude mimo jiné místo, čas a povaha zachyceného obsahu nahrávky. Jak jsem uváděla,²⁸⁵ domnívám se, že nahráním pracovních či obchodních hovorů dochází k zasažení práva na ochranu soukromí, avšak míra tohoto zásahu se bude v zásadě lišit. Ve zmíněných pracovních či obchodních hovorech tak bude zasaženo do práva na ochranu soukromí povětšinou ve výrazně menší míře, než je tomu tak v případě nahrávky osobních, takřikajíc soukromých, rozhovorů. V těchto případech pak bude tak ochrana soukromí dosahovat nižší intenzity a snadněji nad ní tak převáží kolidující právo na spravedlivý proces.

Míra zasažení kolidujících práv tak hraje velice důležitou roli, neboť, jak výše zmiňuji, má to zásadní dopad na vzájemné poměrování práv. V samotném důsledku, tak v případě zásahu do jednoho práva v širokém rozsahu, pak na jeho převážení bude třeba, aby kolidující právo dosahovalo o to větší intenzity a důležitosti. Naopak v případě drobného zásahu nebude zdaleka taková intenzita vyžadována.²⁸⁶

Právo odepřít výpověď

Problematické může být pak nahrání osoby, která má zákonem přiznáno právo nevypovídat a tohoto práva využila ohledně informací, jež v nahrávce zaznívají. Za takové situace se domnívám, že by byla spíše dána nemožnost užití nahrávky jako důkazu, neboť se jedná o velice významné ústavní právo upravené výslovnou zákonnou úpravou, a mělo by tak v posuzované záležitosti zřejmě přednost.²⁸⁷

Věrohodnost a vypovídající hodnota nahrávky jako důkazu

Pro úplnost doplňuji, že důvodem pro nepřisouzení potřebné relevantnosti nahrávce může být pochybnost o její věrohodnosti. Upozorňuji však, že tato nikdy nebude důvodem k tomu, aby soud odmítl důkaz nahrávkou provést, neboť závěr o věrohodnosti či nevěrohodnosti

²⁸⁴ Srovnatelně nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 143/06 a nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14

²⁸⁵ V kapitole 2.1.1.1. Problematika pojmu „projev osobní povahy“

²⁸⁶ Vychází z podstaty kritéria přiměřenosti, blíže kapitola 1.4.1.3. Přiměřenost neboli proporcionalita v užším smyslu

²⁸⁷ Srovnatelně čl. 37 odst. 1, Listina základních práv a svobod a § 100, zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

důkazu je již součástí samotného hodnocení důkazu a je zjevné, že není možné hodnotit důkaz, který nebyl proveden.²⁸⁸

Věrohodnost nahrávky může být pak ohrožena skutečností, že v dnešní společnosti je běžně dostupné poměrně široké spektrum technických přístrojů sloužících k úpravám nahrávek. Je tak v případě problematiky záznamů třeba zhodnotit i to, zda jde skutečně o důkaz, který vypovídá o reálném stavu věcí. Pochybnost o nepozměnění nahrávky lze však poměrně snadno odstranit cestou osvědčení autentičnosti rozhovoru.²⁸⁹

Problematičtější už je posouzení skutečného významu projevů. Tyto mají mnohokrát příslušný význam toliko v určité situaci, mohou být míněny pomíjivě, tzv. vytrženy z kontextu či překonány dalšími projevy osoby.²⁹⁰ Nad to se může v konkrétním případě jednat o donucení k určitému vyjádření či o vyprovokování k protiprávnímu chování.²⁹¹ Proto je nutné, jak uvádím výše, posuzovat všechny relevantní okolnosti. K odstranění pochybností by pak mohly vézt výslechy svědků a aktérů zachycených na nahrávkách, jakož i další důkazy mající příslušnou vypovídající schopnost.

Po zodpovězení výše vytyčených otázek a zvážení všech specifických okolností případu, by měl mít soudce jistou představu o charakteru a míře zasažení poměřovaných práv a o řešení této kolize. Ať pak dojde soudce k jakémukoliv závěru o přípustnosti či nepřípustnosti záznamu, mám za to, že bude důsledným a hodnověrným provedením testu proporcionality dosaženo dostatečné ochrany ústavních práv, tak jak jej předpokládá a vyžaduje Listina. Zároveň pak tímto dojde k dostání požadavku na dostatečné zdůvodnění počínání soudu a nebude se pak v případě nepřipuštění záznamu jednat o tzv. opomenutý důkaz.

2.2.3 Dílčí závěr

Z posuzované soudní judikatury vyplývá, že Nejvyšší soud a Ústavní soud České republiky ve většině případů při řešení přípustnosti záznamu jako důkazu zcela opomenuly skutečnost, že zde docházelo ke kolizi ústavních práv. Danou problematiku pak převážně posuzovaly rozličnými způsoby, a to od automatické nepřípustnosti nahrávky po dovozování zákonné licence z procesního předpisu či konkludentního souhlasu ze samotného uskutečnění hovoru.

²⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2893/2000, právní věta

²⁸⁹ Nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14

²⁹⁰ KNAP a kol.: *Ochrana osobnosti...*, s. 333., rozsudek NS, sp. zn. 21 Cdo 1334/2013

²⁹¹ Nález ÚS, sp. zn. II. 143/06

Tato nepříznivá situace v české judikatuře byla, jak doufám, překlenuta nálezem Ústavního soudu z roku 2014, v kterém bylo odpovídajícím způsobem dostáno ochraně ústavních práv, když byla zvažována jejich kolize.²⁹² Na druhou stranu se však Nejvyšší soud v o několik měsíců novějším rozhodnutí opět nezabýval ústavním dosahem dané problematiky.²⁹³ Nezbyvá tak než věřit, že předmětné rozhodnutí Nejvyššího soudu bylo spíše ojedinělým pochybením a nikoli vyjádřením nezměněného konstantního názoru na řešení věci.

Jak již ve své práci uvádím, zároveň v případě nahrávek pořízených po 1. 1. 2014, to je za účinnosti stávajícího občanského zákoníku, již bude aplikována nová zákonná licence obsažená v § 88 odst. 1 občanského zákoníku.

Z příslušného přelomového nálezu Ústavního soudu a z nové právní úpravy pak usuzuji na to, že by k opomenutí jak ústavního rozměru užití nahrávky jako důkazu, tak poměrování práva na ochranu soukromí s kolidujícím právem, zpravidla právem na spravedlivý proces, již nemělo docházet a měly by tak být tyto aspekty náležitě zkoumány. Takováto situace by pak samozřejmě byla pro snahu o dosažení dostatečné ochrany ústavně zaručených základních práv a svobod velice příznivá.

Tato zmíněná kolize práv, ke které v řešené problematice nepochybně dochází, pak bude řešena za užití testu proporcionality. Jedině takovýto postup totiž považuji za vhodný a způsobilý pro dosažení legitimního závěru o možnosti užití nahrávky a pro dostání požadavku spravedlivého řízení. Před tímto je však třeba vyřešit zejména to, zda se v daném případě skutečně jedná o relevantní a nikoli nadbytečný důkaz, a zároveň zjistit, zda nelze získat souhlasné stanovisko s užitím záznamu. Poté je třeba důkladně zvážit jaká základní práva a svobody mohou být ohroženy a tyto pak poměřovat. Při hodnocení je třeba postupně zvážit jednotlivá kritéria testu proporcionality a zhodnotit mnou vytyčené body. Těmito jsou kupříkladu posouzení možnosti získání informace jiným způsobem, vyvažování hrozící újmy, účel získání nahrávky či důkazní nouze. Tyto aspekty pak mohou být naplněny více či méně, a to v prospěch jednoho z proti sobě stojících práv.

Je pak na soudu, aby došel k závěru o prioritách jednotlivých kritérií v řešeném případě a o míře zasažení posuzovaných práv za zohlednění všech okolností daného pořízení a užití nahrávky. Takový závěr soudu by pak měl být spravedlivý se stálým zřetelem na to, že není nikterak žádoucí ve společnosti podněcovat atmosféru strachu a podezírání z ustavičného

²⁹² Nález ÚS, sp. zn. II. ÚS 1774/14

²⁹³ Rozsudek NS, sp. zn. 30 Cdo 5216/2014

nahrávání projevů osob a ohrožení jejich soukromí. Zároveň však ale s důrazem na to, že některé instituty práva, jako je typicky ochrana slabší strany a zaměstnanců, vyžadují dle mého názoru zvýšený ohled pro dosažení jejich ochrany, která je pro správné fungování společnosti zajisté klíčová.

Závěr

Pro řešení otázky možného užití obrazového či zvukového záznamu získaného bez souhlasu soukromou osobou jako důkazu v občanském soudním řízení je potřebné vnímat právní řád České republiky komplexně a neopomíjet ústavní aspekt problematiky, který je dalekosáhlý. Dochází zde totiž dle mého názoru k ohrožení či omezení základních práv a svobod, chráněných lidskoprávními mezinárodními dohodami a Listinou základních práv a svobod. Předmětná záležitost je pak však řešena i na zákonné úrovni, a to občanským zákoníkem a zákonem o ochraně osobních údajů, když soulad s těmito právními úpravami je rovněž klíčový.

Od účinnosti nového občanského zákoníku, tedy od 1. ledna roku 2014, dozněla zákonná úprava ochrany osobnosti razantní změny. Před tímto datem bylo nahrání projevů osobní povahy bez souhlasu za účelem jejich dalšího použití v soudním řízení vždy v rozporu s příslušnou úpravou tehdejšího občanského zákoníku. Naproti tomu v současné době je občanským zákoníkem stanovena nová takzvaná zákonná licence upravená v § 88 odst. 1 ve znění: *„svolení (k zásahu do soukromí) není třeba, pokud se podobizna nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použijí k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob.“* Tímto tak byla dána možnost získat a užít nahrávku bez současného zasažení do práva na ochranu soukromí v rozsahu, jak jej chápe občanský zákoník. Zároveň však s tím vyvstalo mnoho otázek směřujících na výklad daného ustanovení, neboť se jedná o dosti obecné ustanovení, jež se podobá spíše principu. V zákoně totiž, jak je vidno, není nijak specifikováno k ochraně, jakých práv a právem chráněných zájmů má nahrávka sloužit, ani to jakým způsobem má být užita či jak má být řešena zjevná kolize těchto chráněných práv s ochranou soukromí.

Vzhledem k tomu, že se jedná v případě práva na ochranu soukromí o základní právo chráněné na ústavní úrovni, došla jsem k závěru, že je zde základním východiskem ústavně konformní výklad. Za jeho užití jsem pak dospěla k názoru, že s právem na ochranu soukromí lze poměřovat toliko jiné ústavní právo. Z důvodu, že je obsahem této práce použití nahrávky jako důkazu v právním řízení, bude zde pak dle mého názoru v drtivé většině případů dána kolize s právem na spravedlivý proces. K tomuto však mohou přistupovat další ústavně chráněná práva jako je právo na ochranu vlastnictví či ochrana slabší strany. Tato práva pak budou poměřována za užití testu proporcionality a nahrávka pak bude moci býti užita toliko v příslušném právním řízení. Dospěla jsem tak k tomu, že tímto, pro řešenou věc průlomovým ustanovením, byla tak dána zákonná povinnost soudu při posuzování přípustnosti důkazu

v podobě nahrávky zkoumat střet dvou kolidujících ústavních práv za užití testu proporcionality.

Soud by pak před samotným posuzováním kolize ústavních práv měl vyřešit zejména to, zda se v daném, řešeném případě skutečně jedná o relevantní a nikoli nadbytečný důkaz. A zároveň zjistit, zda nelze získat souhlasné stanovisko s užitím záznamu. Poté by měl přistoupit k důkladnému uvážení případu a dojít tak k závěru, jaká základní práva mohou být ohrožena a mají tak být poměřována za užití testu proporcionality. Dalším krokem je pak již samotné hodnocení. Tady je nutné postupně zvážit jednotlivá dílčí kritéria předmětného testu proporcionality a zhodnotit s tím související okolnosti. V rámci prvního kritéria vhodnosti je důležitým aspektem způsobilost záznamu ochránit právo či zájem osoby, o kterém se v příslušném řízení jedná. V následujícím kritériu potřebnosti je to pak především posouzení otázky možného získání informace jiným způsobem než za užití nahrávky. V rámci závěrečného kritéria přiměřenosti jsou to pak zejména záležitosti dotýkající se významu předmětu sporu, vyvažování hrozící újmy, hodnota a význam poměřovaných práv ve společnosti, účel pořízení nahrávky či možné zneužití práva, jakož i absence jiného přímého důkazu, důkazní nouze nebo okolnosti pořízení nahrávky a míra zásahu do chráněného práva či právo odepřít výpověď. Tyto aspekty pak mohou být naplněny více či méně, a to v prospěch jednoho z proti sobě stojících práv. Je tak pak povinností soudu, aby došel k závěru o prioritách jednotlivých kritérií v řešeném případě a o míře zasažení posuzovaných práv za zohlednění všech okolností daného pořízení a užití nahrávky.

Pro dosažení souladu pořízení a užití nahrávky s druhou dotčenou právní úpravou, to je se zákonem o ochraně osobních údajů, je pak třeba ji pojmout především komplexně. Před tím je však nutné položit si otázku, zda nejsou v daném případě splněny podmínky pro tzv. užití výlučně pro osobní potřebu, což představuje výjimku z aplikace tohoto zákona. Takovým případem je kupříkladu kamerový systém zaznamenávací toliko náš soukromý prostor. V ostatních případech je pak třeba, aby byl naplněn legální a legitimní účel zpracování osobních údajů, jakož i oprávněný důvod ke zpracování předmětných údajů bez souhlasu subjektu údajů či povinnost otevřenosti a poctivosti a povinnost informovat o zpracování osobních údajů. Na druhou stranu jsem pak usoudila, že zde nemusí být pro dosažení legálnosti pořízení a užití nahrávky dle tohoto zákona nutně naplněny všechny přidružené podmínky či povinnosti. Takovou je kupříkladu povinnost oznámit umístění kamerového systému Úřadu pro ochranu osobních údajů. Takové jednání však bude za splnění všech podmínek možné řešit v rámci správního trestání.

Po důsledném rozboru jsem pak došla k závěru, že k legálnímu pořízení a užití nahrávky musí být v zásadě dosaženo souladu s oběma právními úpravami, neboť dle mého názoru obě úpravy řeší v zásadě stejnou problematiku a jimi poskytovaná ochrana tak může existovat zpravidla vedle sebe bez nutnosti vyloučení jedné z právních úprav. Tyto právní úpravy se pak zároveň vzájemně doplňují, když zákon o ochraně osobních údajů dokonce na občanský zákoník odkazuje. Došla jsem tak k závěru, že je na každém, zda při ochraně svého soukromí využije institutů nabízených občanským zákoníkem či zákonem o ochraně osobních údajů. Zároveň však samozřejmě musí být především v rámci správního trestání zachována zásada ultima ratio a ochrana veřejného zájmu v zásadě sledována dle veřejnoprávní úpravy.

Můžeme tak v zásadě rozlišovat dva druhy obrazových a zvukových nahrávek, a to takové, které jsou v souladu s oběma výše specifikovanými zákonnými úpravami a jedná se tak o zákonně získané záznamy, které je pak možné užít jako důkaz. A takové, které jsou s povinnostmi stanovenými těmito právními předpisy v rozporu a jedná se tak o protiprávně získané důkazy. V případě záznamu pořízeného v rozporu se zákonem o ochraně osobních údajů, jsem dospěla k názoru, že zde bude zachován dosavadní model postupu a bude tak především stále záležet na posouzení střetu ústavních práv za užití testu proporcionality. Aspekt získání důkazu zákonným, respektive nezákonným způsobem, nebude mít tak rozhodující vliv na možné užití nahrávky jako důkazu. Naopak v případě získání nahrávky v rozporu s ustanovením § 88 odst. 1 občanského zákoníku nebude taková nahrávka jako důkaz nadále přípustná. Po provedení testu proporcionality v rámci tohoto ustanovení, jak výše uvádím, dojde totiž soud k závěru, že do ochrany osobnosti bylo pořízením nahrávky nepřiměřeně a neoprávněně zasaženo.

Za jeden ze základních atributů demokratického právního státu pak považuji právní jistotu, a to jak v případě ochrany ústavních práv, tak co se týče posuzování obsahově blízkých záležitostí v zásadě stejným či obdobným způsobem. Tato by tak měla být nepochybně dána i v případě problematiky možného užití nahrávky jako důkazu v občanském soudním řízení. Avšak v rozhodování Ústavního soudu České republiky a Nejvyššího soudu České republiky v dané záležitosti nelze právní jistotu takřka nalézt. Soudy ve valné většině případů totiž opomíjely ústavní rozsah věci a posuzovaly ji tak rozličnými způsoby, a to od automatické nepřípustnosti nahrávky po dovozování zákonné licence z procesního předpisu či konkludentního souhlasu ze samotného uskutečnění hovoru. Takovéto argumenty jsem pak považovala za nepřípustné. Tato pro ústavní aspekt věci nepříznivá situace v české judikatuře měla být změněna nálezem Ústavního soudu z roku 2014, sp. zn. II. ÚS 1774/14. V tomto

rozhodnutí byla, jak jsem usoudila, v zásadě dostatečně ochráněna ústavní práva při zvažování jejich kolize pomocí testu proporcionality. Avšak v roce 2015 Nejvyšší soud již opět nevěnoval ústavnímu dosahu žádnou pozornost. Tuto zřejmou nestálost v rozhodování a panujícím názoru na věc by pak měly soudy nepochybně odstranit pro odpovídající dostání principu právní jistoty, když si troufám říci, že by nadále měly postupovat obdobně jako je vytyčeno v této práci a v předmětném nálezu Ústavního soudu.

Právní jistota by pak měla být naplněna i pro předcházení případnému zneužívání či nadužívání možnosti použití nahrávky projevů osobní povahy jako důkazu. Touto diplomovou prací totiž nikterak nevyjadřuji názor, že bych se zasahováním do soukromí osob nahráváním jejich projevů osobní povahy v zásadě souhlasila. Naopak se domnívám, že takovéto počínání není ve valné většině případů přípustné v demokratické společnosti v rámci, které by mělo být chráněno soukromí každé osoby v rozsahu předpokládaném ústavním právem. Možnost užití nahrávky jako důkazu by tak měla být vnímána spíše jako výjimečná, aplikovatelná zpravidla toliko v případech zvláštního zřetele hodných. Domnívám se pak, že v současnosti však není toto naplněno, když nejistota panující okolo možného užití nahrávky jako důkazu či případného dopadu tohoto počínání naopak může nahrávat nedostatečnému respektování soukromí každé osoby a k využívání technických prostředků neuváženě a v čím dál větší míře. Naproti tomu v případě ucelené představy společnosti o tom, za jakých okolností je nahrávku možné v zásadě užít v soudním řízení, by pak tady byla dodržena ochrana všech případně dotčených práv a zároveň i dosažena právní jistota, čímž by mohlo dojít i k onomu omezení neoprávněného nadužívání nahrávek. Rovněž proto by tak měla být tato otázka co možná nejdříve odpovídajícím způsobem soudní judikaturou a odbornou veřejností jasně a srozumitelně vyřešena.

S výše uvedeným pak úzce souvisí otázka, co osobám hrozí v případě, kdy zjevně zneužijí možnost pořízení nahrávky a jejího užití jako důkazu a tím zasáhnou do ochrany soukromí zaznamenaných osob. Pokud totiž bude jediným důsledkem takového počínání toliko to, že nahrávka v konečném důsledku nebude jako důkaz připuštěna, je možné, že lidé budou stále takřikajíc „zkoušet, co projde“. Možnou další problematikou, kterou je tak třeba se v souvislosti s tímto tématem zabývat, je pak hledání cesty k dosažení zamezení zneužívání judikatury, jež by v určitých případech užití nahrávky povolovala, a k zabránění zjevného vybočování z rámce ustanovení § 88 odst. 1 občanského zákoníku, a to právě i cestou hledání možných postihů a relevantních následků. Předmětná situace tak může být řešena dle mého

názoru kupříkladu onou hrozbou žaloby na ochranu osobnosti či v rámci správního trestání při zpracování osobních údajů neoprávněně.

Závěrem je třeba říci, že vzhledem k pravděpodobnému zvyšování důležitosti této problematiky vlivem rozvíjejícího se technického pokroku je na místě, aby se soudy nastolenou otázkou vždy důkladně zabývaly a dostály tak nejen ochrany ústavně garantovaných základních práv a jejich prozařování do zákonné úpravy, ale i právní jistoty. A to za současného omezení zneužívání či nadužívání předmětné možnosti pořízení obrazového či zvukového záznamu bez souhlasu zachycené osoby a jeho následného užití v civilním soudním řízení.

Seznam použitých zdrojů

MONOGRAFIE:

BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016. 608 s.

TOMOSZEK, Maxim. *Podstatné náležitosti demokratického právního státu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. 192 s.

VEČEŘA, Miloš. *Spravedlnost v právu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1997. 182 s.

MOLEK, Pavel. *Právo na spravedlivý proces*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 573 s.

BRUNA, Eduard. *Otázky právního procesu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010. 207 s.

KLÍMA, Karel. *Listina a její realizace v systému veřejného a nového soukromého práva*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR. 2015. 332 s.

KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 786 s.

MACUR, Josef, STAVINHOVÁ, Jaruška. *Úvod do teorie občanského práva procesního*. Brno: Masarykova univerzita, 1990. 110 s.

KNAP, Karel a kol. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, 435 s.

MADAR, Zdeněk a kol. *Slovník českého práva. Díl 1. A-O*. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 1999. 1-923 s.

MADAR, Zdeněk a kol. *Slovník českého práva. Díl 2. P-Z*. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 1999. 924-1781 s.

KOMENTÁŘOVÁ LITERATURA:

PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář. 2. díl, Práva a svobody*. 2. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 1999. 975 s.

WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 906 s.

KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 1660 s.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I: Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2380 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek I, § 1–117*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. 649 s.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek I, (§1 až 654)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 1667 s.

KUČEROVÁ, Alena a kol. *Zákon o ochraně osobních údajů: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 516 s.

ODBORNÉ ČLÁNKY:

GORMLEY, Ken. One Hundred Years of Privacy. *Wisconsin Law Review*, 1992, No. 5. 1336 – 1441 s. Dostupné na

<https://cyber.harvard.edu/privacy/Gormley--100%20Years%20of%20Privacy.htm>.

SEIDEL, Jan. Protiprávně získané nebo použité důkazy v civilním řízení. *Právní forum*, 2010, roč. 7, č. 8, s. 381-394.

HANUŠ, Libor. Ústavněprávní vady důkazního procesu z pohledu judikatury Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 14, č. 18, s. 647–653.

MAŘÁDEK, David. Soukromě pořízený zvukový a zvukově obrazový záznam jako důkazní prostředek a důkaz v civilním soudním řízení. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 20, s. 705-710.

MAŘÁDEK, David. Pořízení zvukového záznamu soukromou osobou a obecné možnosti jeho použití jako důkazního prostředku v civilním soudním řízení. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 13-14, s. 481-486.

MORÁVEK, Jakub. Kdy lze jako důkazní prostředek připustit záznam z kamerového systému? *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 13, s. 457-464.

TELEC, Ivo. Svolení, nebo zákonné licence v právu osobnostním. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 24, s. 879-883.

NONNEMANN, František. Využití nahrávky fyzické osoby jako důkazního prostředku z pohledu ochrany osobních údajů. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 23–24, s. 829-836.

BEHR, Tomáš. Několik úvah k důkaznímu břemenu spotřebitele. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 4, s. 119-123.

PRÁVNÍ PŘEDPISY:

Ústava České republiky, ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zejména články: 2, 90 věta první

Listina základních práv a svobod, ústavní zákon č. 23/1991 Sb. vyhlášený usnesením Představenstva České národní rady č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zejména články: 1, 3, 4, 7, 10, 11, 12, 13, 17, 26, 32, 36, 37 a hlava V.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, vyhlášena pod č. 209/1992 Sb., zejména články: 6, 8

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech vyhlášen pod č. 120/1976 Sb., zejména články: 14, 17

První opční protokol k mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech vyhlášený pod č. 120/1976 Sb., zejména článek: 1

Všeobecná deklarace lidských práv, zejména články: 10, 12

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zejména ustanovení: § 2 odst. 1, 3 odst. 2 písm. c), 6, 8, 84-90, 87 a 88 odst. 1

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, zejména ustanovení: § 1, 3, 4, 5, 9, 11, 13, 16, 21, 44, 45 a hlavy IV.-VII.

Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, zejména ustanovení: § 52 a část 2. a hlava IV., díl 3.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zejména ustanovení: § 1-3, 7, 125, 133a

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, zejména ustanovení: § 2 odst. 1, odst. 2, odst. 4, odst. 10, odst. 13, 100

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

SOUDNÍ JUDIKATURA:

Ústavní soud České republiky

Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94

Nález Ústavního soudu ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. III. ÚS 61/94

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2001, sp. zn. II. ÚS 502/2000

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2003 sp. zn. Pl. ÚS 12/02

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 8. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 3/02

Nález Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2002, sp. zn. III. ÚS 173/02

Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 8. 2003, sp. zn. I. ÚS 148/02

Nález Ústavního soudu ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. I. ÚS 546/03

Nález Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2004, sp. zn. III. ÚS 569/03

Nález Ústavního soudu ze dne 14. 7. 2004, sp. zn. I. ÚS 185/04

Nález Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2004, sp. zn. III. ÚS 351/04

Nález Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 37/04

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05

Nález Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2007, sp. zn. I. ÚS 531/2005

Nález Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2011, sp. zn. II. ÚS 143/06

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. II. ÚS 2070/07

Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2425/2009

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 2/2010

Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/2010

Nález Ústavního soudu ze dne 3. 12. 2013, sp. zn. II. ÚS 2697/13

Nález Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2015 sp. zn. I. ÚS 2903/14

Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 1774/14

Nejvyšší soud České republiky

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/1998

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2893/2000

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1224/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2008, sp. zn. 22 Cdo 4172/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2010, sp. zn. 22 Cdo 3717/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1585/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. 6 Tdo 84/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1334/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 30 Cdo 5216/2014

Nejvyšší správní soud České republiky

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 8 Afs 40/2012

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 6. 2016, sp. zn. 3 As 118/2015

Evropský soud pro lidská práva

Rozhodnutí ESLP ze dne 28. 4. 2009, K. H. a ostatní proti Slovensku, stížnost č. 32881/04

Rozhodnutí ESLP ze dne 16.12.1992, Niemietz proti Německu, stížnost č. 13710/88

Rozhodnutí ESLP ze dne 2. 8. 1984, Malone proti Spojenému království, stížnost č. 8691/79

Rozhodnutí ESLP ze dne 9. 6. 1998, McGinley a Egan proti Spojenému království, stížnost č. 21825/93

Rozhodnutí velkého senátu ESLP ze dne 7. 6. 2011, Kress proti Francii, stížnost č. 39594/98

Rozhodnutí ESLP ze dne 24. 2. 1997, De Haes a Gijssels proti Belgii, stížnost č. 19983/92

Rozhodnutí ESLP ze dne 6. 9. 1978, Klass a další proti Německu, stížnost č. 5029/71

Rozhodnutí ESLP ze dne 12. 7. 1988, Schenk proti Švýcarsku, stížnost č. 10862/84

Rozhodnutí ESLP ze dne 15. 6. 1992, Lüdi proti Švýcarsku, stížnost č. 12433/86

Rozhodnutí ESLP ze dne 24. 6. 1993, Schuler-Zraggen proti Švýcarsku, stížnost č. 14518/89

Rozhodnutí ESLP ze dne 25. 6. 1997, Halfordová proti Spojenému království, stížnost č. 20605/92

Soudní dvůr Evropské unie

Rozhodnutí IV. senátu Soudního dvora EU ze dne 11. 12. 2014, Ryněš proti Úřadu pro ochranu osobních údajů, C-212/13

Ostatní

Rozsudek Okresního soudu v Trutnově ze dne 29. 4. 2002, č. j. 5 C 29/2000-118

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 2. 2003, č. j. 26 Co 6/2003-135

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Vláda České republiky. *Zpráva: plnění mezinárodních smluv. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech* [online]. Vlada.cz, 2. září 2011. [cit. 1. března 2017]. Dostupné na <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/mezinarodni-pakt-o-obcanskych-a-politicky-pravech-19851/>.

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na možnost užití obrazové či zvukové nahrávky, která byla získána soukromou osobou bez souhlasu zaznamenaných osob, jako důkazu v civilním soudním řízení, a to z pohledu ústavního práva. Jedná se o otázku, jež není dosud uspokojivě vyřešena a činí v soudní praxi nemalé rozpory. Vlivem přijetí nového občanského zákoníku došlo navíc ke změně právní úpravy, když byla založena nová úřední licence k omezení ochrany osobnosti v ustanovení § 88 odst. 1 ve znění: „*Svolení není třeba, pokud se podobizna nebo zvukový záznam pořídí nebo použijí k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob.*“ Shora uvedené ustanovení vykládám v souladu s ústavním pořádkem a zodpovídám tak otázku, za jakých okolností lze takto ochranu soukromí omezit v zájmu jiného práva, zpravidla práva na spravedlivý proces, a to za užití testu proporcionality. Neméně důležitou je pak i ochrana poskytovaná zákonem o ochraně osobních údajů, který pojmám komplexně, včetně vztahu uvedených právních úprav. Zároveň v práci zhodnocuji dosavadní soudní judikaturu Ústavního a Nejvyššího soudu ve světle nové právní úpravy ochrany osobnosti a dodržování ústavních práv. Nakonec podávám návod na postup soudců obecných soudů v dané problematice s uvedením několika bodů, které by měl soudce posuzovat.

Abstract

The thesis is focused on the possibility of using a video or audio record, which was obtained by a private person without a consent of the recorded persons, as the evidence in civil court proceeding from the point of view of the constitutional law. This is a question that has not yet been satisfactorily solved and it makes a lot of confusions in court practice. As a result of the adoption of the new Civil Code, there is an amendment to the legal regulation of these issues. A new official license was created in the § 88 odst. 1 of the Civil Code, as amended: „*The consent is not required if the image, or audio or video recording is made or used to exercise or protect other rights or legally protected interests of others.*“ The above mentioned provision is interpreted in accordance with the constitutional order and I answered the question under what circumstances the right to privacy can be restricted in the interest of the another law, usually in the interest of the right to a fair trial, with using the proportionality test. Equally important protection of the right to privacy is provided by the Law on the protection of personal data. I have dealt with this law complexly, including the relationship between the above mentioned legal regulations. I also reviewed the current judicial jurisprudence of the Constitutional court and the Supreme Court in the context of a new legislation and respect for the constitutional rights. Finally, I gave instructions to judges of general courts on how to proceed in this matter, including a few points that the judge should deal with.

Klíčová slova / Key words

Právo na spravedlivý proces	The right to a fair trial
Právo na ochranu soukromí	The right to respect for private life/ The right to privacy
Test/princip proporcionality	The principle of proportionality, proportionality test
Kolize ústavních práv	Collision of constitutional rights
Zvukový a obrazový záznam	Audio and video record
Ústavně konformní výklad občanského zákoníku	Interpretation in accordance with the Constitution law of the Civil Code
Ochrana osobnosti	Protection of personality
Ústavně konformní výklad zákona o ochraně osobních údajů	Interpretation in accordance with the Constitution law of the Law on Protection of Personal Data
Projev osobní povahy	Expression of a personal nature
Nepřípustný důkaz	Inadmissible evidence
Dokazování	Taking of evidence
Důkaz	The evidence
Rovnost stran	Equality of the parties
Listina základních práv a svobod	The Charter of Fundamental Rights and Freedoms
Právní jistota	Legal certainty
Ústavní soud České republiky	The Constitutional court of the Czech republic
Nejvyšší soud České republiky	The Supreme court of the Czech republic
Nahrávka rozhovoru	Taped conversation
Evropský soud pro lidská práva	The European Court of Human Rights
Lidská práva	Human Rights
Ústavní pořádek	Constitutional order
Hodnocení důkazů	Assessment of evidence
Úřední licence	Official license